

Udkast

ENDELIG HELHEDSPLAN FOR KONGENS ENGHAVE

INDHOLD

INDLEDNING

Landsbyggefonden gav i marts 2007 foreløbigt tilsagn om en økonomisk støtte på 5.757.000 kr. til gennemførelse af helhedsplanen 'Kgs. Enghave – et kreativt kraftcenter', og har i februar 2007 givet foreløbigt støttetilsagn på 3.705.000 kr. på en tillægsansøgning om videreførelse af beboerrådgiverordningen og en forstærket boligsocial indsats i bydelen. Altså et samlet støttetilsagn på 9.462.000 kr., under forudsætning at kommune og boligorganisationer bidrager med yderligere minimum 2.715.500 kr. i lokal medfinansiering.

På baggrund af disse to tilsagn er der nu udarbejdet en samlet helhedsplan, hvori elementer fra de to tidligere ansøgninger indgår.

Undervejs i drøftelserne om helhedsplanen har Københavns Kommune givet udtryk for, at man gerne så yderligere to aspekter inddraget i helhedsplanarbejdet, nemlig de trafikale forhold i bydelen og bydelens helt grundlæggende problem: Den ensidige lejlighedsstruktur med en kraftig overvægt af små, utidssvarende lejligheder på to værelser eller mindre. Boligorganisationerne har været enige heri, og disse to elementer er derfor indarbejdet i helhedsplanen.

SAMMENFATNING AF INDSATSOMRÅDER

Helhedsplanen omfatter derfor nu fire hovedindsatsområder:

- *Et kreativt kraftcenter* – et projekt, der skal bane vej for, at kreative ildsjæle får mulighed for at bo og arbejde i bydelen og derigennem tilføre bydelen en attraktiv dimension, som kan medvirke til at styrke bydelens image – og derved tiltrække nye beboergrupper. Side-løbende med bestræbelserne på få kunstnere, kunsthåndværkere m.fl. til at etablere sig i nogle af bydelens mange småbutikker, vil der også blive arbejdet målrettet på skabe en mere varieret dagligvareforsyning i nærmiljøet.
- *Lejlighedssammenlægninger* – en indsats, der skal sætte fornyet fokus på mulighederne for at skabe billige og attraktive familieejligheder ved at sammenlægge nogle af bydelens mange små to værelses lejligheder.
- *Trafikale forhold* – en indsats, der bl.a. skal søge at afbøde de voldsomme støj- og forureningsgener, som trafikudviklingen har påført bydelen.
- *Boligsocial indsats* – en forstærket social indsats med særlig fokus på børn og unge, ældre, udsatte grupper, integration og kulturliv.

På tværs af de fire indsatsområder vil der også blive arbejdet med markedsføring, imagepleje og kommunikation.

OVERORDNEDE MÅL FOR INDSATSEN

Ved projektperiodens udløb er det målet:

- At bydelens image i omverdenen er blevet forbedret
- At der er skabt en mere varieret butiksstruktur, der kan tilgodese beboernes hverdagsbehov

- At Kgs. Enghave i omverdenen er blevet kendt som et kreativt kraftcenter, som borgere fra andre dele af byen opsøger
- At andelen af større familieegnedede boliger i Kgs. Enghave er øget – og dermed også andelen af børnefamilier
- At støjgener i boliger og på friarealer langs de mest befærdede veje er mindsket betydeligt
- At kriminalitetsfrekvensen blandt børn og unge er faldet
- At der er udviklet en række nye fritidstilbud, der matcher de udfordringer, som bydelens børn og unge efterspørger
- At der er udviklet nye tilbud, der bidrager til at bryde ældre beboeres isolation og ensomhed

ORGANISERING OG KOORDINERING

Den boligsociale indsats i Kgs. Enghave har siden kvarterløftets ophør været koordineret af en snæver styregruppe med repræsentanter for Socialcentret og boligorganisationernes administrationer, og først for nylig er beboerdemokratiet igen blevet repræsenteret med et medlem i styregruppen.

Den kommende indsats vil kræve en langt bredere sammensat styregruppe. På kommunal side er der behov for, at flere fagforvaltninger er repræsenteret. Men også på beboerside er der behov for en bredere repræsentation, både for at sikre, at forskellige holdninger hos beboerne i de tre boligorganisationer, der arbejder sammen om helhedsplanen, kommer til orde, og fordi en række af initiativerne i helhedsplanen forudsætter et meget tæt samarbejde med afdelingsbestyrelserne.

Der er derfor arbejdet med en ny organisering, som beskrives i det følgende.

MÅL

Organiseringen af helhedsplanarbejdet skal tilgodese en række mål:

- Den skal – naturligvis - være handlekraftig og velegnet til at igangsætte og styre de konkrete initiativer, som er indeholdt i helhedsplanen
- Den skal samtidig være tilstrækkelig rummelig og fleksibel til at kunne inkludere fremtidige ønsker og initiativer, som ikke nødvendigvis er kendte i dag
- Den skal sikre medindflydelse, løbende dialog og koordinering med de mange almene boligafdelinger i bydelen
- Den skal støtte op om beboernes aktive deltagelse
- Den skal skabe fælles ejerskab til det samlede projekt og sikre, at alle involverede får den nødvendige information
- Den skal medvirke til, at den boligsociale indsats flettes sammen med kommunale indsatser i bydelen og herved understøtte kommunale mål for integration, beskæftigelse etc.

BESLUTNINGSSTRUKTUR

Styregruppe

På beboersiden foreslås styregruppen sammensat af to repræsentanter for AKB's afdelingsbestyrelser, en repræsentant for SAB's afdelingsbestyrelser og en repræsentant for Boligforeningen 3B's afdelingsbestyrelser. Kommunen vil være repræsenteret af Socialforvaltningen, Teknik- og Miljøforvaltningen, Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen. Københavns Kommune ønsker endvidere, at Lokaludvalget tilbydes en plads i styregruppen, bl.a. for at sikre, at helhedsplanen og den kommende bydelsplan for Kgs. Enghave spiller sammen og gensidigt understøtter hinanden. Endelig skal boligselskabernes administrationer være repræsenteret, som minimum ved det selskab, der har administrationen og det personale-delsesmæssige ansvar.

Styregruppen har det overordnede ansvar for gennemførelsen af den samlede helhedsplan og har kompetence til at træffe beslutning vedr. nye projekter eller projektændringer.

Arbejdsgrupper, der nedsættes i forbindelse med helhedsplanen, arbejder under ansvar for styregruppen.

Arbejds- og projektgrupper

I forbindelse med de forskellige indsatser kan der nedsættes arbejds- og projektgrupper, som får uddelegeret ansvar og kompetence fra styregruppen. Grupperne kan både tælle beboerrepræsentanter, ansatte i boligorganisationerne, medarbejdere i kommunen og evt. eksterne rådgivere.

Bydelsforum

Bydelsforum er et fælles forum for samtlige afdelingsbestyrelsesmedlemmer i bydelen. I januar mødes bydelsforum til årsmøde, hvor styregruppen præsenterer sin årlige statusrapport og forslag til handlingsplan for det kommende år. Årsmødet giver afdelingsbestyrelserne mulighed for at drøfte den hidtidige indsats og at formulere ønsker og forslag til handlingsplanen. Det er også på årsmødet, at afdelingerne vælger deres repræsentanter til styregruppen.

Bydelsforum indkaldes herudover til temamøder i april og oktober for at drøfte enkelte indsatsområder.

Statusrapport og handlingsplan

Den årlige statusrapport forholder sig til de mål og succeskriterier, der er opstillet i helhedsplanen, fremdriften i projekterne i forhold til tidsplanen og indeholder også en status på økonomien i projekterne. Statusrapporten skal sikre en løbende opfølgning på udviklingen og afdække behov for eventuelt nødvendige justeringer af indsatsen.

Den årlige handlingsplan er styregruppens og sekretariatets styringsredskab, som skal sikre en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdet hen over året.

Løbende evaluering af indsatsen

Københavns Kommune og SBI er i færd med at udarbejde et koncept for løbende evaluering af den boligsociale indsats med halvårslige afrapporteringer. Der vil blive udarbejdet halvårslige evalueringer, som videreformidles til styregruppen og til politikerne i Københavns Kommune. Evalueringerne vil indgå som et element i styregruppens årlige statusrapport.

OMRÅDESEKRETARIAT

Der foreslås etableret et områdesekretariat i et centralt beliggende butikslokale el. lign. i bydelen. Områdesekretariatet bemannes med en boligsocial medarbejder (beboerrådgiver) og en bydelsudvikler/streetmanager.

Den boligsociale medarbejder har det daglige ansvar for gennemførelsen af de boligsociale indsatser i helhedsplanen.

Bydelsudvikleren/streetmanageren er daglig tovholder på projekt "Kongens Enghave – et kreativt kraftcenter". Bydelsudvikleren indgår derudover i en række andre opgaver – understøtter

bl.a. beboerprocessen i forbindelse med udarbejdelse af støjhandlingsplan, bistår ved informationsarbejdet i forbindelse med lejlighedssammenlægninger, indgår i markedsføringsopgaver og skal søge at tiltrække yderligere økonomiske midler og andre ressourcer til bydelen.

Sammen sekretariatsbetjener bydelsudvikleren og den boligsociale medarbejder styregruppen, og hver især skal de betjene arbejdsgrupper o.lign. indenfor deres respektive arbejdsfelter. Sammen og hver især skal de sikre, at beboerne i videst muligt omfang involveres i indsatserne.

ADMINISTRATION

Det er aftalt mellem boligorganisationerne, at KAB varetager den administrative ledelse af den boligsociale indsats i Kgs. Enghave.

SIGNALEMENT AF BYDELEN KGS. ENGHAVE

ET KORT HISTORISK RIDS

'Arbejderklassens Hellerup' – sådan blev Kgs. Enghave opfattet i årtier. Her lagde Arbejdernes Kooperative Byggeforening i begyndelsen af 1900-tallet grunden til en helt ny bydel. En mønsterbydel med gode, sunde boliger for arbejderne og deres familier i en flot arkitektur og med masser af lys og luft og grønne omgivelser.

Kgs. Enghave var en gennemplanlagt bydel, hvor der også var tænkt på at skabe gode rammer om fritidslivet, både til kulturelle og sociale aktiviteter. Arbejderbevægelsens traditioner for organisering prægede bydelen, der blev kendt for sammenhold og solidaritet og for, at man selv tog hånd om tingene.

Frem til omkring 1960 voksede bydelen år for år. Nye boligområder skød op, så Kgs. Enghave med tiden kom til at bestå af tre selvstændige kvarterer – Frederiksholm (den oprindelige bydel, opført af Arbejdernes Kooperative Byggeforening), Bavnehøj og Musikbyen. Hertil kom haveforeningerne, som op til midten af 50'erne talte næsten 1.000 huse (i dag er der cirka 400 tilbage).

Det var en velfungerende bydel med et driftigt handelsliv, biograf, skoler, institutioner, bibliotek, offentlig transport, et rigt kultur- og fritidsliv og mange store arbejdspladser i industriområdet ved havnen.

Faglærte arbejdere og funktionærer stod i kø for at få en bolig i den eftertragtede bydel. Da indbyggertallet toppede i begyndelsen af 1960'erne, boede her flere end 25.000 mennesker. Herefter begyndte kurven langsomt, men sikkert at vende. Og samtidig begyndte bydelens rutschetur ned ad den sociale og økonomiske rangstige.

Hovedproblemet lå i en ensidig boligmasse med kraftig overvægt af små to værelses lejligheder. Lejligheder, som ikke længere var attraktive for de børnefamilier, de oprindeligt var bygget til. Med 60'ernes økonomiske vækst fik mange familier efterhånden råd til at flytte til større og mere tidssvarende boliger i de nye forstadsquarterer. Børnefamilierne blev i mange tilfælde erstattet af enlige - ofte ældre mennesker eller socialt dårligt stillede tilflyttere fra andre dele af byen. Indbyggertallet i den tidligere så børnerige bydel faldt derfor år for år, samtidig med at de sociale problemer blev stadig mere iøjnefaldende. Genhusningen af beboere i forbindelse med byfornyelsen af Vesterbro og Nørrebro forstærkede den sociale skævvridning af Kgs. Enghave.

Den økonomiske krise og massearbejdsløsheden i 1970'erne og 80'erne gik særlig hårdt ud over den gamle arbejderbydel. Én efter én måtte mange af de store lokale arbejdspladser lukke, og de forladte fabriksbygninger i industriområdet ved havnen stod i flere år som triste vidnesbyrd om en epoke, der var forbi.

I takt med det faldende indbyggertal og den ændrede beboersammensætning mistede bydelen en række af sine oprindelige funktioner. De lokale handlende kæmpede for at overleve, men mange af de mindre butikker i bydelen måtte give op. Butikslokaler stod ofte tomme eller blev inddraget

til andre formål af boligafdelingerne. Biografen lukkede engang i midten af 70'erne. Kultur- og foreningslivet begyndte at skranke lidt.

I slutningen af 1980'erne var indbyggertallet nået ned på under 15.000, hvor det stabiliserede sig i en årrække.

Salget af Københavns Kommunes udlejningsejendomme i midten af 1990'erne satte yderligere skub i den problematiske udvikling i beboersammensætningen, som var i gang. Presset på den boligsociale anvisning – og dermed presset på de relativt billige et og to værelses lejligheder, der er koncentreret i Kgs. Enghave – voksede voldsomt. De almene boligafdelinger i bydelen oplevede, at de anviste beboere blev svagere og svagere. Kgs. Enghave blev en af taberne i det, der er blevet kaldt Sortepersspillet om, hvor de socialt mest udsatte skulle bo – misbrugerne, de sindslidende, de ensomme og isolerede.

Trafikudviklingen er gået hårdt ud over Kgs. Enghave, som med tiden er blevet omkranset og gennemskåret af store trafikårer med massiv, gennemkørende trafik og af togtrafik, døgnet rundt. Beboerne i de mest udsatte boligkarréer generes voldsomt af støj og forurening fra den enorme trafikmængde – på de mest befærdede delstrækninger passerer der 55.000 biler i døgnet. De store færdselsårer isolerer de enkelte boligkvarterer i bydelen fra hinanden og har medvirket til at afsønde Kgs. Enghave fra den øvrige by. Kgs. Enghave er aldrig blevet en naturlig del af det sociale og kulturelle liv i storbyen – det er blevet en bydel, som andre bare kører igennem

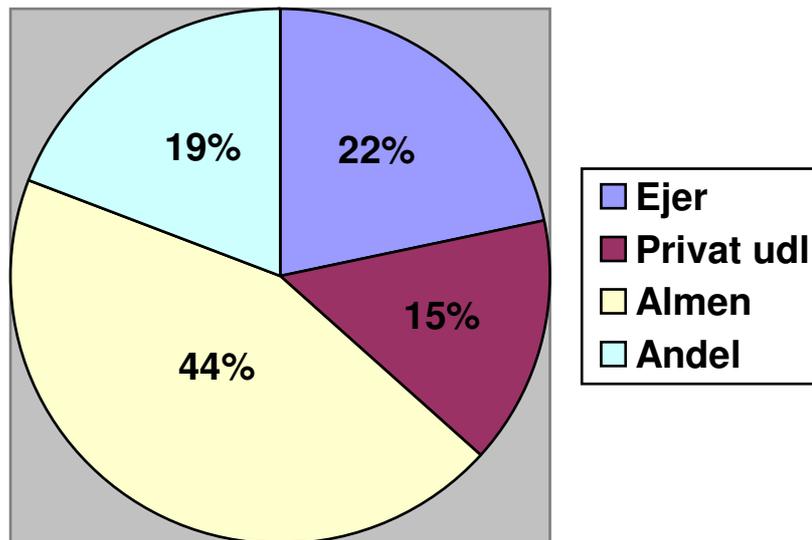
Fra midten af 1990'erne har en række højteknologiske virksomheder med Nokia i spidsen slået sig langs havnefronten i Sydhavnen, og Kgs. Enghave har i gennem flere år haft en større vækst i antallet af nye arbejdspladser end nogen anden bydel. Men kun meget få af de nyansatte i virksomhederne har bosat sig i bydelen. AKB tilbød ellers ansatte på de lokale virksomheder fortrinset til hver tredje ledige lejlighed i de almene boligafdelinger (såkaldt grøn anvisning), men forsøget på ad denne vej at tiltrække tilflyttere slog aldrig for alvor igennem.

De nedslidte industri- og havneområder i Sydhavnen vil i løbet af de kommende år gennemgå en markant forvandling. Et nyt, integreret bolig- og erhvervsområde vil vokse op. På lang sigt er det planen at opføre op imod 6.000 boliger i en kanalby efter hollandsk forbillede. Også i området omkring Karens Minde er der gang i boligbyggeriet. Ifølge Københavns Kommunes seneste befolkningsprognose ventes indbyggertallet i Kgs. Enghave derfor at vokse til cirka 21.000 frem til år 2020.

I forbindelse med ændringerne af Københavns Kommunes forvaltningsstruktur i 2006 mistede Kgs. Enghave sin status som selvstændig bydel og blev i stedet en del af den samlede Vesterbro-Kgs. Enghave bydel

BOLIGFORHOLD I KGS. ENGHAVE

I modsætning til brokvartererne, der primært er opført af private bygherrer, er Kgs. Enghave overvejende opført af de almene boligselskaber. Der er dog også både ejerboliger og privat udlejningsbyggeri, ligesom der, især i Bavnehøj-kvarteret, er blevet opført et stort antal kommunale udlejningsboliger, som i 1990'erne blev solgt og omdannet til andelsboliger.

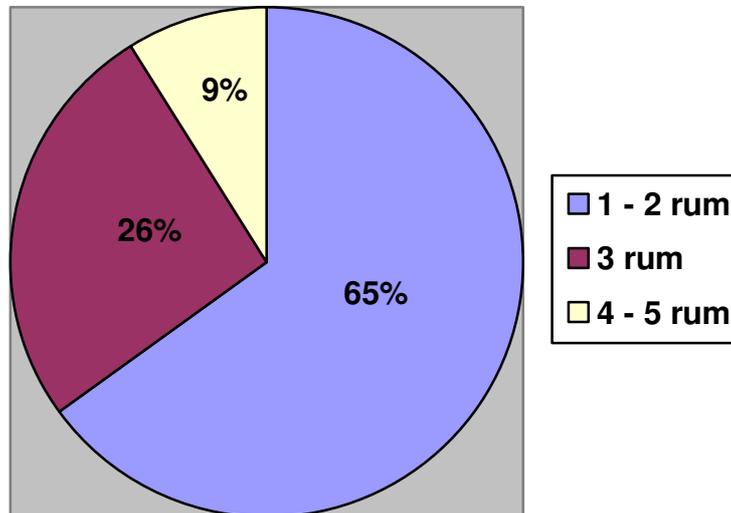

Figur: 44 % af boligerne i Kgs. Enghave er almene. I ingen anden bydel i København udgør de almene boliger så stor en andel af den samlede boligmasse.

Af de i alt ca. 10.500 boliger i Kgs. Enghave er mere end 4.600 boliger almene, og de er især koncentreret i det gamle Frederiksholm-kvarter.

Den overvejende del af de almene boliger er opført i perioden fra 1913 og frem til slutningen af 1930'erne. Byggeriet af almene boliger i bydelen fortsatte dog for nedsat kraft efter krigen og frem til begyndelsen af 1960'erne, hvor området var så godt som udbygget. Siden er der kun opført enkelte almene boligafdelinger, senest i begyndelsen af 1990'erne. Udover Boligselskabet AKB, København har også Boligforeningen 3B og Samvirkende Boligselskaber, SAB, afdelinger i bydelen.

Problemet er, at hovedparten af de ældre lejligheder er opført efter den tids standardideal for familieboliger: To værelser med køkken og bad.

Figur: Kgs. Enghave har en ensidig boligmasse, hvor ca. 2/3 af alle boliger er på to værelser eller mindre.

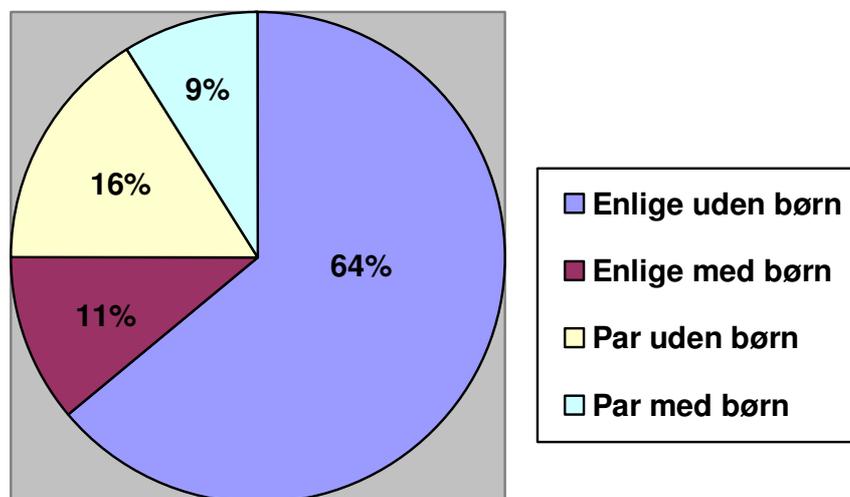
Omkring 65 % af samtlige boliger i bydelen er på to værelser eller mindre – i de almene boligafdelinger under ét ligger andelen på lige under 60 %. En typisk to værelses lejlighed er kun ca. 50 kvm., og en stor del af lejlighederne har tilmed svært ved at leve op til den standard, som er almindelig i dag. Det gælder bl.a. kvaliteten af køkken, bad og el-installationer.

Bilag 1 indeholder en samlet oversigt over de almene boligafdelinger med fordeling på lejlighedstyper, opførelsesår etc.

De almene boligafdelinger i bydelen er, som det fremgår, koncentreret på ganske få boligselskaber, hvoraf Boligselskabet AKB, København er langt det største. Forretningsførerselskabet AKB's sammenlægning med KAB i 2007 har medført, at samtlige boligafdelinger i bydelen nu er administreret af enten KAB eller Boligforeningen 3B.

BEBOERSAMMENSÆTNING

Der bor i dag ca. 15.800 mennesker i Kgs. Enghave, heraf ca. 6.000 i de almene boligafdelinger.

Figur: Næsten 2/3 af alle lejligheder i de almene afdelinger i Kgs. Enghave bebos af enlige uden børn.

Det ensidige boligudbud med de mange små lejligheder i de gamle boligafdelinger afspejler sig tydeligt i beboersammensætningen. Enlige uden børn udgør således 64 % af alle husstande i de almene afdelinger. Tæller man par uden børn med, kommer man helt op på 80 %. Børnefamilierne er altså klart i undertal, og mere end halvdelen af dem tæller faktisk også kun en voksen.

Lidt mere end hver fjerde lejlighed bebos af indvandrere eller deres efterkommere. En andel, som har ligget nogenlunde konstant de seneste år. Når andelen ikke er vokset yderligere, hænger også dét sammen med lejlighedsstrukturen: De mange små lejligheder passer dårligt til de ofte børnerige indvandrerfamiliers boligbehov.

Af de voksne beboere er næsten 50 % uden for arbejdsstyrken. Der er en markant overrepræsentation af førtidspensionister i alle aldre. Faktisk bor her lige mange førtidspensionister og folkepensionister. I kommunen som helhed er det kun hver fjerde pensionist, der er førtidspensionist. Blandt førtidspensionisterne er der en større gruppe misbrugere og psykisk syge, som er med til at præge gadebilledet og dagliglivet i boligafdelingerne.

Enkelte af de nyere boligafdelinger i bydelen har en beboersammensætning, som adskiller sig markant fra de gamle Frederiksholm-afdelinger. F.eks. udgør indvandrere og efterkommere mere end 75 % af beboerne i Boligforeningen 3B's afdeling på Grønrisvej. Det er også en særdeles børnerig afdeling – næsten halvdelen af beboerne er under 18 år.

Til trods for at der altså er betydelige forskelle i beboersammensætningen mellem de enkelte boligafdelinger, så tegner der sig et generelt billede af en bydel, der domineres af enlige.

Bydelen har en overrepræsentation af unge og af ældre, mens midtergruppen er underrepræsenteret, sammenlignet med det øvrige København. De ældre bliver som regel boende – de unge der-

imod flytter typisk fra bydelen, når de skal til at have børn. Ganske enkelt fordi udsigten til at få en større familieboliger inden for en overskuelig fremtid er for ringe.

BYDELENS KVALITETER, RESSOURCER OG POTENTIALER

Samfundsudviklingen er på mange måder gået hårdt ud over Kongens Enghave, men det ændrer ikke ved, at bydelen grundlæggende rummer store kvaliteter, ressourcer og potentialer.

Alene den centrale placering få minutters kørsel fra Københavns centrum kombineret med beliggenheden ved vandet og store rekreative naturområder gør bydelen potentiel attraktiv for de mange, som føler sig tiltrukket af bylivet, men også prioriterer mulighederne for et godt hverdagsliv i nærmiljøet.

Med udbygningen af de nye bolig- og erhvervsområder langs Sydhavnen vil Kgs. Enghave med tiden blive knyttet tættere sammen med cityområdet.

Gang- og cykelbroen fra Fisketorvet til Islands Brygge har allerede bragt Kgs. Enghave lidt tættere på de store uddannelsesinstitutioner på Amager og Christianshavn, og der ligger formentlig et stort uudnyttet potentiale i en målrettet markedsføring af bydelens mange små, relativt billige lejligheder til studerende, som via reglerne om fleksibel udlejning har mulighed for at springe over den almindelige venteliste.

Udbygningen af de kollektive trafikforbindelser, og ikke mindst planerne om en metroring med forbindelse til Sydhavnen, vil – på sigt – kunne styrke Kgs. Enghaves position på boligmarkedet overfor en bredere målgruppe. Ikke mindst hvis der også målrettet sættes ind på at lægge nogle af bydelens mange små lejligheder sammen til tidssvarende familieboliger.

Bevæger man sig lidt væk fra de store færdselsårer, der gennemskærer Kgs. Enghave, og ind i selve bydelen, møder man et autentisk bymiljø, der grundlæggende ikke er ændret voldsomt, siden bydelen blev skabt i første halvdel af forrige århundrede. Det er en varieret og afvekslende karré-by, som på fornemste vis repræsenterer den tids arkitekturidealer. Nogle karréer har små forhaver ud mod gaden, og Kgs. Enghave er i det hele taget en meget grøn bydel. Dele af den gamle bydel har et næsten landsbyagtigt præg, og Kgs. Enghave er da også ofte blevet kaldt 'en landsby i storbyen'. Langs to af bydelens lidt større gader ligger småbutikker på striben i boligkarréernes stueplan.

Netop dette helt særlige bymiljø, som man ikke finder andre steder i København, er et aktiv, som skal bruges, både i de generelle bestræbelser på at tiltrække nye beboergrupper og som fundament for helhedsplanens ambitioner om at gøre Kgs. Enghave til et 'kreativt kraftcenter'. Butiksstrukturen med de mange mindre butikslokaler giver mulighed for at udbygge den eksisterende dagligvareforsyning med specialbutikker, caféer, gallerier, kunsthåndværkerbutikker, arbejdende værksteder etc., der kan tiltrække besøgende, både fra de nye store boligområder, der skyder op omkring det gamle Kgs. Enghave, og fra den øvrige by.

På trods af den markante udskiftning, der er sket blandt beboerne, så lever den gamle 'sydhavn-sånd' stadig i Kgs. Enghave. Mange beboere har en stor veneration for deres bydel, hvilket også kom til udtryk, da Københavns Kommune for et par år siden gennemførte en trivselsundersøgelse-

se i de problemramte boligområder i kommunen. På trods af de åbenlyse sociale problemer, der præger bydelen, så svarede 9 ud af 10 beboere – flere end noget andet sted i byen – at de overordnet var tilfredse eller endog meget tilfredse med at bo i Kgs. Enghave.

Bydelen er på mange måder fortsat præget af en grundlæggende solidaritet, og der er hos mange beboere en dybt rodfæstet opfattelse af, at man skal tage sig af sine svage. Det afspejler sig bl.a. i sociale aktiviteter for ældre beboere, væresteder for svage grupper og forskellige former for forenings- og klubaktiviteter, drevet af frivillige. Omvendt er der også, både blandt beboerne i almindelighed og i bestyrelserne i de almene afdelinger i særdeleshed, en udbredt opfattelse af, at boligafdelingerne ikke kan 'bære' yderligere tilflytning af hårdt belastede beboere fra andre dele af byen.

Beboernes grundlæggende positive opfattelse af deres bydel udgør et godt fundament for at inddrage dem aktivt i gennemførelsen af helhedsplanen. Det er også et stort aktiv, at bydelen allerede har mange stærke formelle og uformelle netværk, både blandt beboerne og de ansatte i området.

En række lokale aktører indgår som centrale samarbejdspartnere i gennemførelsen af helhedsplanen:

- *Kvartershuset* på Borgbjergsvej, som er ramme om en lang række sociale aktiviteter og kulturelle aktiviteter for bydelens borgere, en lokal frivillighedsformidling og en café,
- *Karens Minde Kulturhus*, som står bag mange sociale og kulturelle aktiviteter, og som også rummer bibliotek og café.
- *Sydhavnscompagniet*, som bl.a. står bag væresteder for særligt udsatte grupper og beskæftigelses- og integrationsinitiativer i bydelen.
- *Lokaludvalget*, som fra 2009 skal arbejde med en bydelsplan for Kgs. Enghave.
- *Handelsforeningen*, der som medlemmer tæller en række af byens mindre forretningsdrivende.

Derudover vil man kunne inddrage en række af bydelens mange institutioner og frivillige foreninger. Se den samlede ressourceoversigt, som er vedlagt helhedsplanen som bilag 2

ET KREATIVT KRAFTCENTER

Projektet sigter på at udvikle Kgs. Enghave til et af byens kreative kraftcentre. Vejen skal banes for, at kreative ildsjæle får lyst til at bosætte sig og arbejde i bydelen. En bydel, der har potentialerne: En attraktiv beliggenhed kun fem minutters kørsel fra Rådhuspladsen, billige – om end små – boliger, mange mindre butikker og erhvervslokaler, der kan lejes for forholdsvis små penge, fantastiske naturoplevelsesmuligheder midt i storbyen, en god infrastruktur og et spændende, udfordrende og på mange måder uspoleret bymiljø, som selv ikke mange års forfejlet trafikplanlægning har kunnet taget livet af.

Projektet er inspireret af et byudviklingsprojekt i den hollandske by Rotterdam og af de kreative miljøer, som er opstået rundt omkring i København – på Islands Brygge og i Valby, på Christiania, på Refshaleøen og i kunstnergaden Rørholmsgade for blot at nævne nogle eksempler. Erfaringer fra andre bydele viser, at kreative miljøer også er innovative og bærende for fornyelse af byen.

Overskriften for indsatsen er at styrke og tiltrække kreative kræfter til Kgs. Enghave. Indsatsen skal derfor være 'to-benet'. Den skal på den ene side rettes mod at styrke og udvikle de kreative netværk, der allerede findes, og på den side skabe rum for at tiltrække nye kræfter til bydelen.

Der skal arbejdes målrettet på at give kreative ildsjæle mulighed for at arbejde i og fra nogle af områdets mange mindre butikker og andre erhvervslejemål. Det kan være kunstnere og kunsthåndværkere, der etablerer gallerier, arbejdende værksteder og butikker med kunsthåndværk, men det kan også være unge designere, arkitekter, grafikere o.l., der slår sig ned i bydelen.

For at tiltrække kreative kræfter til bydelen skal der etableres netværk og samarbejdsrelationer til storbyens kreative miljøer, uddannelsesinstitutioner, faglige organiseringer, sammenslutninger m.v.

De mange små og forholdsvis billige boliger skal gøres attraktive for unge fra 'det kreative vækstlag' ved, indenfor rammerne af anvisningsaftalen mellem kommunen og de københavnske boligselskaber, at arbejde for at give dem en særlig fortrinsret til et antal lejligheder i bydelen. Det kan f.eks. være studerende fra de kreative uddannelsessteder eller nyetablerede kunstnere og kunsthåndværkere, der i en etableringsfase har brug for minimerede leveomkostninger.

Kgs. Enghave skal være et sted, hvor 'man' kommer. Det er nødvendigt at få gjort op med det lidt kedelige image, som Kgs. Enghave har i mange menneskers bevidsthed. Derfor skal der gennemføres en målrettet markedsføring af bydelen og samtidig gøres en særlig indsats for at skabe et attraktivt, indbydende og hyggeligt butiksmiljø i Kgs. Enghave.

Selv om projektet tager afsæt i et ønske om at tiltrække kreative ildsjæle til bydelen, så er boligorganisationerne og kommunen enige om, at man i projektets indledende analysefase også bør afdække andre butiks- og erhvervsmæssige udviklingspotentialer i bydelen.

Det gode byliv fordrer også en god dagligvareforsyning. Der skal derfor arbejdes på at tilvejebringe en butiksstruktur, der både kan tilgodese beboernes hverdagsbehov og tiltrække mennesker udefra, som ønsker et supplement til indkøbscentrene. Bl.a. ved at skabe mulighed for etablering af specialbutikker, der kan supplere supermarkedsudbudet, servicevirksomheder, caféer o.lign.

EN FASEOPDELT PLAN

For at blive en succes skal der trædes mange nye veje i projektet. Der er derfor brug for en meget grundig analyse- og afklaringsfase, inden projektet kan sættes i gang.

Det er aftalt med Landsbyggefonden, at der i første omgang udarbejdes en beskrivelse af projektets analyse- og afklaringsfase, og det grundlag, hvorpå der skal træffes beslutning, om projektet i sin helhed skal realiseres.

Først herefter udarbejdes der i givet fald en egentlig projektbeskrivelse for projektets realisering med gennemgang af virkemidler, måltal, succeskriterier etc. Nedenfor er analyse- og afklaringsfasen gennemgået efterfulgt af en *foreløbig* beskrivelse af gennemførelsesfasen.

FASE 1: ANALYSE OG AFKLARING

Beskrivelse:

Denne fase skal tilvejebringe det nødvendige beslutningsgrundlag for, om projektet i den oprindeligt beskrevne form kan og bør realiseres i sin helhed. Samtidig skal eventuelt andre butiks og erhvervs-mæssige udviklingspotentialer i bydelen afdækkes og beskrives. Der skal skabes et samlet overblik over muligheder, potentialer og barrierer gennem vidensscanning, analyser, undersøgelser, interviews, møder etc.

- *Afdækning af eksisterende og tidligere indsatser i bydelen.* Hvilke erfaringer fra byudvalgsarbejdet og tiden med bydelsforsøg og kvartersløft kan nyttiggøres i det nye projekt? Udarbejdes i samarbejde med Økonomiforvaltningen og Teknik- og Miljøforvaltningen.
- *Netværksanalyse.* Hvilke eksisterende netværk kan projektet bygge videre på, og hvorledes kan projektet styrkes gennem etablering af nye netværk, såvel internt i området som eksternt? Potentielle samarbejdspartnere kontaktes – handelsstanden, arbejdspladser i området, 'kreative uddannelsesinstitutioner', sammenslutninger, foreninger etc. – med henblik på at afdække samarbejds muligheder. Gennemføres af ekstern konsulent i samarbejde med arbejdsgruppen.
- *Samarbejdsaftaler/hensigtserklæringer.* Grundlaget for samarbejder og partnerskaber med boligafdelinger, institutioner, netværk m.fl. afdækkes. Hensigtserklæringer om samarbejdet udarbejdes. Udarbejdes af ekstern konsulent i samarbejde med arbejdsgruppen.
- *Anvisningsaftaler.* Afdækning af mulighederne for at anvende eksisterende anvisningsaftaler og eventuelle behov for særlige forsøgsordninger indenfor rammerne af aftalen. Af-

dækkes i et samarbejde boligorganisationernes udlejningsafdelinger, BL's 1. kreds og Københavns Kommune.

- *Analyse af eksisterende erhvervslokaler og dagligvareforsyning i bydelen.* Kortlægning af butikker og andre erhvervslejemål i bydelen – deres størrelse, beliggenhed, adgangsforhold, anvendelsesmuligheder, nuværende brug, eventuelle tomgangsproblemer, lejeniveau etc. Analyse af eksisterende dagligvareforsyning, ønsker og mangler. Boligorganisationerne, Teknik og Miljøforvaltningen og ekstern konsulent.
- *Analyse af muligheder for at etablere nye erhvervslejemål.* Vil det f.eks. være hensigtsmæssigt at inddrage stuelejligheder, der i dag er mindre attraktive som boliger pga. af indkigs- og støjgener, til erhvervsformål? Er der andre muligheder for at etablere attraktive erhvervslejemål i bydelen?
- *Afdækning af juridiske og økonomiske barrierer.* Boligorganisationerne – eventuelle tvivlsspørgsmål skal muligvis afklares med tilsynsmyndigheden i Københavns Kommune.
- *Analyse af kreative potentialer og ressourcer.* Er der et kreativt miljø i Kgs. Enghave at 'bygge videre på'? Research af hvem de er, hvor de bor, hvad de laver etc. fulgt op af en interviewrunde, hvor disse forhold konkretiseres. Ønsker og begrænsninger i området som disse personer ser det. Ekstern konsulent i samarbejde med lokale netværk.
- *Analyse af beskæftigelsesmæssige potentialer og ressourcer.* Hvordan ser ledighedsbilledet ud i Kgs. Enghave? Er der muligheder for at afhjælpe ledigheden ved at skabe beskæftigelse i de kreative erhverv – afdækning af interesser og muligheder blandt de ledige. Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen.
- *Afdækning af andre butiks- og erhvervs-mæssige udviklingspotentialer.* Ekstern konsulent i samarbejde med arbejdsgruppen.

Milepæle:

Efteråret 2008: Arbejdsgruppen etableres og der gennemføres en screening af, hvilke oplysninger der umiddelbart er tilgængelige til den beskrevne analysefase

Senest december 2008: Der indgås aftale med eksterne konsulenter om deres medvirken i fase 1.

Senest januar 2009: Arbejdsgruppen godkender oplæg til program og tidsplan for fase 1.

Senest april 2009: Fase 1-rapport med konklusioner og anbefalinger vedr. projektets videre forløb er færdig

Senest juni 2009: Endelig projektbeskrivelse for det videre arbejde forelægges styregruppen til godkendelse og fremsendes til Landsbyggefonden

Organisering:

En arbejdsgruppe med faglige medarbejdere fra boligorganisationerne og Teknik- og Miljøforvaltningen varetager sammen ekstern rådgiver det praktiske analysearbejde. Det er aftalt, at Økonomiforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen ikke indgår direkte i arbejdsgruppen men bidrager med de nødvendige oplysninger og analyser.

Ekstern rådgiver fungerer som projektleder i fase 1 og har det overordnede ansvar for tilrettelæggelse og gennemførelse af det samlede analyseprogram, udarbejdelse af afsluttende rapport om analysefasen samt projektbeskrivelse for fase 2.

Der nedsættes en projektledelsesgruppe med repræsentanter for beboerdemokratiet, boligorganisationernes administration organisationer og Teknik- og Miljøforvaltningen. Boligorganisationerne og kommunen er enige om, at søge gruppen suppleret med en ekspert med særlige viden om udvikling om kreative erhvervmiljøer. Projektledelsesgruppen træffer på baggrund af arbejdsgruppens konklusioner og anbefalinger beslutning om det videre forløb og godkender projektbeskrivelse for fase 2.

Succeskriterier:

- At analysefasen har sandsynliggjort, at området kan løfte opgaven og at det vil være muligt at etablere et antal økonomisk bæredygtige kreative virksomheder
- At der opnås bred enighed i lokalområdet om at støtte op om projektet, herunder at der er indgået samarbejdsaftaler/underskrevet hensigtserklæringer om samarbejde med minimum 10 boligafdelinger
- At der er identificeret minimum 15 velegnede erhvervslejemål, som boligafdelinger og eventuelt andre ejere på sigt vil stille til rådighed for projektet.
- At der er truffet aftale mellem de berørte boligorganisationer, BL's 1. kreds og Københavns Kommune, om enten at anvende den eksisterende anvisningsaftale til forsøg med særlig fortrinsretstilling for studerende fra de kreative uddannelsesinstitutioner og beskæftigede indenfor de kreative erhverv, eller at gøre det muligt ved den førstkommende revision af aftalen
- At der er indgået aftaler med boligorganisationerne-/afdelingerne om at stille et antal lejligheder til rådighed for en målrettet udlejning til unge fra det kreative vækstlag.
- At der er fundet bæredygtige løsninger på eventuelle juridiske og økonomiske barrierer.

Overgang til fase to:

Målet for første fase er som nævnt at tilvejebringe det nødvendige beslutningsgrundlag for, om projektet i den form, det var beskrevet i den foreløbige helhedsplan, kan og bør realiseres, og om der er andre udviklingspotentialer i bydelen, som projektet også eller i stedet bør understøtte. Det betyder, at første fase skal afsluttes med en grundig beskrivelse af resultater og konklusioner af analyse og udredninger. Beskrivelsen skal indeholde en vurdering af målopfyldelsen i forhold til de opstillede succeskriterier samt klare anbefalinger i forhold til eventuel igangsætning af fase to og det videre arbejde i øvrigt.

Fase 1 rapporten vil, uanset konklusionerne, kunne bidrage til forståelsen af de mekanismer, der er afgørende for udviklingen af kreative miljøer i byen, og vil dermed også kunne anvendes af boligorganisationer og kommune i andre sammenhænge.

Hvis projektledelsesgruppen finder resultaterne af første fase så positive, at man vil anbefale at gennemføre projektet i sin helhed, udarbejdes en endelig projektbeskrivelse for fase 2, som efter formel godkendelse af kommune og boligorganisationer, sendes til endelig godkendelse i Lands-

byggefonden. Projektbeskrivelsen skal indeholde det præcise arbejdsgrundlag for det videre forløb.

Hvis projektledelsesgruppen derimod finder, at der ikke er et tilstrækkeligt grundlag for at gå videre, skal der udarbejdes en grundig beskrivelse af overvejelserne om, hvorfor det ikke anbefales at arbejde videre.

FASE 2: GENNEMFØRELSE

Den endelige projektbeskrivelse, der udarbejdes på baggrund af resultater og konklusioner af analyse- og afdækningsfasen, vil indeholde en detaljeret gennemgang af, hvordan projektet agtes realiseret – virkemidler, konkrete mål, succeskriterier, milepæle, endelig organisering, evalueringmetode og detailbudget.

Den *foreløbige* helhedsplan, 'Kgs. Enghave – et kreativt kraftcenter', angav en strategi og en række virkemidler, som kort vil blive refereret nedenfor, men analysefasen kan selvsagt både afsløre svagheder ved de foreslåede virkemidler og afdække behov for yderligere initiativer, ligesom den kan vise andre erhvervsmæssige udviklingspotentialer, som ikke er kendte i dag.

- *Udlejning af butikker og andre lokaler til kreative erhverv* – via samarbejdsaftaler med boligafdelinger (og eventuelt lokale andels- og ejerforeninger) stilles butiks- og erhvervslejemål til rådighed for udlejning til kreative erhverv.
- *Udlejning af boliger til unge fra det kreative vækstlag* – anvendelse af reglerne om fleksibel udlejning til forsøg med stille et antal ledige boliger til rådighed for unge fra det kreative miljø. Forsøgsaftalen kan markedsføres bl.a. gennem samarbejde med udvalgte 'kreative uddannelsesinstitutioner'.
- *Ansættelse af 'streetmanager'* - efter hollandsk forbillede foreslås ansat en streetmanager/bydelsudvikler, som udover en række andre opgaver skal støtte de nye virksomheder i etableringsfasen – hjælpe med at udarbejde forretningsplaner og budgetter, skabe kontakter og netværk, sparre i det daglige virke, være bindeled til eksterne parter og myndigheder etc. Streetmanageren skal have stor viden om virksomhedsdrift, være stærk i netværksarbejde og have fingeren på pulsen i forhold til kreative erhverv i hele byen for også at kunne yde en aktiv indsats i markedsføringen af projektet.
- *Understøtte eksisterende beboeres innovationslyst – med særlig fokus på indvandrere*. Der påtænkes en særlig indsats for at øge beskæftigelsen for indvandrere i Kgs. Enghav, unge indvandrere med lyst til at skabe deres egne forretninger og beskæftigelse. Dette vækstlag kan streetmanageren søge at understøtte.
- *Informations- og markedsføringsstrategi* - en samlet strategi for markedsføring af Kgs. Enghave som kreativt kraftcenter og for informationsarbejdet både indadtil i bydelen og udadtil.
- *Eksterne netværk* - samarbejde med eksterne parter, f.eks. de kreative uddannelsesinstitutioner, forbund der organiserer kreative udøvere samt kunstner- og kunsthåndværkersammenslutninger.
- *Samarbejdsaftaler med virksomheder i området* - skal sikre kunstnere og kunsthåndværkere mulighed for at udstille på områdets store arbejdspladser og evt. også medvirke i pro-

duktionen, hvor det er muligt. Der foreslås endvidere etableret mentor- og coachingaftaler med de større virksomheder.

Mål og succeskriterier:

I den endelige projektbeskrivelse opstilles konkrete og målbare mål og succeskriterier. Da projektet skal bane vej for, at kreative ildsjæle får lyst til at bosætte sig og arbejde i Kgs. Enghave og derigennem medvirke til at skabe nye arbejdsplader og give bydelen et nyt image, vil projektets succes bl.a. skulle måles i forhold til:

- Antallet af nye kreative virksomheder, der etableres
- Antallet af ledige i bydelen, der kommer i beskæftigelse i de nye kreative virksomheder
- Antallet af borgere, der bosætter sig i bydelen som resultat af ønsket om at give unge fra det kreative miljø fortrinsret til visse lejligheder
- Ændringer i beboernes og omverdenens opfattelse af bydelen (image)

Organisering og ledelse:

- Gennemførelsesfasen varetages af en gruppe, der som udgangspunkt tæller medarbejdere fra boligorganisationerne, repræsentanter for beboerdemokratiet og medarbejdere fra Teknik- og Miljøforvaltningen under ansvar for den overordnede styregruppe for helhedsplanarbejdet i Kgs. Enghave. Gruppen kan, hvis det undervejs findes hensigtsmæssigt, udvides med repræsentanter for centrale samarbejdspartnere. Sigtet er et bredt dækkende, men dog operativt organ.
- Det daglige arbejde koordineres og udføres af et lokalt områdesekretariat, bemandet af bydelsudvikler/streetmanager og beboerrådgiver, naturligvis i tæt samarbejde med boligafdelingerne og boligorganisationernes administration. Også i denne fase foreslås tilknyttet en ekstern konsulent.

LEJLIGHEDSSAMMENLÆGNINGER

Den skæve beboersammensætning i Kgs. Enghave hænger nøje sammen med det ensidige boligudbud, hvor 65 % af bydelens lejligheder er på to værelser eller mindre.

I forbindelse med udarbejdelsen af helhedsplanen har der på ny været fokus på mulighederne for at øge andelen af større boliger i bydelen ved at sammenlægge nogle af de mange små to værelseslejligheder.

Københavns Kommune har som led i helhedsplanen besluttet at afsætte 4 mio. kr. fra den såkaldte 'Byfornyelsespulje', der skal gøre det økonomisk muligt at gennemføre et antal lejlighedssammenlægninger i AKB's gamle afdelinger på Frederiksholm. Der er tale om et særligt beboermedbyg-koncept, som AKB har afprøvet.

ØKONOMISK TILSKUD TIL SAMMENLÆGNING AF SMÅ LEJLIGHEDER

Målgruppe:

Almene boligafdelinger under AKB, København i Kgs. Enghave

Mål:

- At øge andelen af større familieboliger i bydelen – og dermed andelen af børnefamilier
- At motivere beboere og boligafdelinger til at gennemføre lejlighedssammenlægninger i den gamle almene boligmasse i bydelen
- At udvikle prisbillige koncepter for lejlighedssammenlægninger
- At gennemføre sammenlægning af 80 nuværende to værelses lejligheder til 40 familieboliger

Beskrivelse:

Der etableres en tilskudspulje, der skal yde støtte til sammenlægning af små lejligheder i de almene boligafdelinger i bydelen.

For at kunne gennemføre lejlighedssammenlægninger kan der være behov for økonomisk tilskud både til den egentlige ombygning og til eventuelle følgeudgifter i form af interne flytninger og midlertidige huslejetab. Principperne for tilskud fra puljen fastlægges af boligorganisationerne og kommunen i forening.

De konkrete sammenlægningsprojekter kan udspringe af enkelte beboeres ønske om at 'slå hul igennem' til naboledigheden for at få mere plads, eller de kan være led i en målrettet strategi i den enkelte afdeling.

Der skal arbejdes med fleksible finansieringsmodeller for at få puljemidlerne til at 'strække' længst muligt. Tilskud fra puljen skal indgå sammen med midler, der tilvejebringes via egen trækingsret i Landsbyggefonden og eventuelle midler fra afdelingen, ligesom beboerne skal motiveres til at anvende råderetsbestemmelserne til at gennemføre forbedringer, som ikke er inde-

holdt i lejlighedssammenlægningen Endelig skal beboeren i større eller mindre omfang bidrage med selv- eller medbyggerarbejde.

Milepæle

Senest januar 2009: Der nedsættes en arbejdsgruppe med repræsentanter for boligorganisationer og Teknik- og Miljøforvaltningen.

Senest marts 2009: Principperne for tilskud fra puljen fastlægges. Boligafdelingerne informeres via møder og skriftligt informationsmateriale.

Økonomi/succeskriterier:

Der er en samlet ramme på i alt 4 mio. kr. fra 'Byfornyelsespuljen'. Tilskuddet fra puljen i henhold til de vilkår, Københavns Kommune har opstillet, max. udgøre 100.000 kr. pr. lejlighedssammenlægning og max. 1/3 af udgifterne. Målet er, at der indenfor en 3-årig periode etableres mindst 40 nye familieboliger..

TRAFIKALE FORHOLD

De trafikale forhold, herunder den voldsomme støjbelastning fra gennemfartsvejene, udgør et af kerneproblemerne i bestræbelserne på at gøre Kgs. Enghave til en attraktiv bydel.

Boligorganisationerne og Københavns Kommune er derfor enige om, at der sideløbende med de øvrige initiativer i helhedsplanen bør igangsættes en proces, der skal resultere i udformning af konkrete forslag til løsninger af de trafikale udfordringer. En proces, der aktivt skal involvere bydelens beboere, og som skal gennemføres i tæt samspil med Center for Trafik og Center for Miljø i Københavns Kommune. Lokaludvalget i Kgs. Enghave vil ligeledes være en central med-spiller.

I kvarterløftperioden blev der udarbejdet en trafikplan for bydelen og igangsat en række initiativer, som til en vis grad har formået at fredeliggøre den indre del af Kgs. Enghave. Men på det overordnede vejnet er der sket en generel vækst i trafikken, som har betydet mere støj langs de mest trafikerede veje. Med udbygningen af det nye bolig- og erhvervsområde i Sydhavnen vil trafikken blive yderligere forøget.

Der foreslås derfor udarbejdet en lokal støjhandlingsplan i et samarbejde mellem boligorganisationerne, beboerne, kommunens planlæggere og øvrige interessenter. Derudover er det tanken at igangsætte en proces, som skal tage fat om nogle af de øvrige trafikale udfordringer i bydelen.

STØJHANDLINGSPLAN

Støjhandlingsplanen skal komme med forslag til, hvordan støjbelastningen af boliger og friarealer kan begrænses. De konkrete forslag kan herefter dels indgå i den kommunale planlægning, dels i boligafdelingernes planlægning af vedligeholdelses- og fornyelsesopgaver.

Det foreslås, at der indledningsvis gennemføres en undersøgelse af, hvordan bydelens beboere oplever trafik- og støjgenerne.

Et offentligt debatmøde skal udgøre startskuddet for selve arbejdet med støjhandlingsplanen. Lokale beboere og medarbejdere fra boligorganisationerne inviteres herefter til at deltage i en følgegruppe. Undervejs i processen præsenteres resultaterne af arbejdet på møder for bydelens beboere, inden det endelige forslag til støjhandlingsplan kan forelægges.

Mål:

- At der udarbejdes en lokal støjhandlingsplan

Milepæle

- Senest X: Undersøgelse af beboernes oplevelse af trafik- og støjgener
- Senest X: En lokal følgegruppe for støjhandlingsplanen nedsættes

Succeskriterier:

- At de mest effektive støjreducerende initiativer er indarbejdet i kommunens budget senest i år XX
- At de mest effektive støjreducerende initiativer, som boligafdelingerne selv skal gennemføre, er indarbejdet i afdelingernes langtidsbudget senest XX

BOLIGSOCIAL INDSATS

Den boligsociale indsats i 2009-2012 vil indeholde elementer fra den nuværende byudvalgsindsats samt en række nye tiltag og samarbejder. Nogle af indsatserne vil kunne påbegyndes allerede i løbet af 2008, i takt med at igangværende indsatser afsluttes.

Den boligsociale indsats vil have følgende indsatsområder:

- Børn og Unge
- Integration
- Ældre
- Udsatte grupper
- Kulturel indsats

BØRN OG UNGE

Problemstilling

Børn og unges adfærd udgør i stigende grad et problem i bydelen. Beboere, almene boligafdelinger, SSP, bibliotek, institutioner m.fl. bemærker, at børn og unge, der ikke er tilknyttet fritidstilbud eller har et fritidsjob, i stedet er at finde på skiftende lokaliteter i bydelen - det være sig centrale og mindre centrale pladser, gårde, kældre, kulturhus, haveforeninger og S – togstationen. Alderen på de problematiske grupperinger varierer fra ca. 12 til 20 år, og problemerne spænder lige fra ophold og knallertkørsel på uhensigtsmæssige steder til organiseret vold og kriminalitet. Dette medfører ofte hærverk og en utryghed blandt bydelens øvrige beboere.

Omkring 60 % af alle børn og unge i bydelen benytter sig ikke af de nuværende fritidstilbud. Med de midler, de kommunale institutioner og politiet har til rådighed, er det ikke muligt at foretage ret meget, hverken præventivt eller problemløsende arbejde. Desuden er der i bydelen ingen opsøgende medarbejder på gadeplan, der er ingen ungerådgivning, intet nærpolti og ingen åbne væresteder.

Målgruppen for indsatsen er de 10-18årige, som ikke benytter de gængse tilbud som idræt, ungdomsskole, ungdomsklub mm. Nogle af disse unge har allerede, eller er i farezonen for, at stifte bekendtskab med kriminelle miljøer. Der skal derfor ydes en målrettet indsats for at afhjælpe at disse grupperinger af unge udvikler sig til at blive egentligt kriminelle. Gruppen af 10-18årige udgøres af i alt ca. 800 både drenge og piger. Heraf udgør den primære målgruppe ca. 200 - de socialt udsatte, som kommer fra familier med store problemer, herunder misbrug og fattigdom. Denne gruppe tæller primært unge fra Kgs. Enghave men også fra naboområdet Sjælør Boulevard, hvor der også er problemer med kriminelle grupperinger, mangel på fritidstilbud og medfølgende risiko for at helt unge rekrutteres til de kriminelle miljøer. Der er derfor etableret et samarbejde og en koordinering af indsatsen på børn - og ungeområdet mellem de to bydele.

Målsætning

Målsætningen er at etablere en helhedsorienteret indsats som omfatter områdets udsatte børn og unge samt deres forældre. Dette skal blandt andet ske ved at der etableres målrettede tilbud og aktiviteter, som tilgodeser de unges behov, får dem væk fra gaden og inddraget i klub - og foreningsliv i bydelen. Udsatte børn og unge i området skal sikres bedre mulighed for at danne netværk som fremmer deres sociale integration i samfundet samt mulighed for at opkvalificere og udnytte egne ressourcer. Endvidere skal indsatsen virke præventiv og være kriminalitetsforebyggende. Mængden af hærværk skal nedbringes og der skal skabes øget tryghed for bydelens øvrige beboere. De unge og deres familier skal i vidt omfang inddrages i udviklingen af projekter og tiltag.

Indsats

Der skal årligt etableres en række projekter, som kan skabe fritidsjob, yde uddannelsesvejledning, tilbyde idræts - og andre aktiviteter efter skoletid og om aftenen - og endelig en række spændende, nye sommerferieaktiviteter. Samtlige aktiviteter skal etableres i samarbejde med lokale idrætsforeninger, institutioner, SSP, UU-vejledningen, Natteravne, frivillige foreninger, ejendomsfunktionærer, beboerdemokratiet, Kgs. Enghave Lokaludvalg m.fl. Dette netværk af lokale engagerede, er allerede tilknyttet den nuværende beboerråd giverordning, som i november 2007 afholdt en stor børn og ungekonference for ovennævnte aktører. Centrale parter som skole, institutioner og SSP bakkede aktivt op om konferencen. Socialudvalget under Kgs. Enghave Lokaludvalg er ligeledes meget optagede af at sætte fokus på børn og unge og der er derfor grundlag for en række brede samarbejder i bydelen.

Der blev som forarbejde til konferencen foretaget en omfattende kvantitativ undersøgelse af de unges ønsker og behov i form af en spørgeskemaundersøgelse blandt ca. 500 4.-9. klasses elever. Undersøgelsen har således været en del af det grundlag de konkrete tiltag er blevet defineret ud fra.

Nedenfor er igangsatte projekter beskrevet, og der er taget stilling til, hvilke milepæle og succeskriterier der er stillet for de enkelte projekter.

Igangsatte indsatser:

- SOS - Storesøster Og Storebror ordning.
- Ungeråd
- Netværksgruppe for børn og ungearbejde i Kgs. Enghave.
- Kickboksning.
- Pigeklub.

Planlagte indsatser:

- Fritidsjobkonsulenterne.
- Sommerferieaktiviteter.

Projekt SOS - Storebror Og Storesøster ordning

Projekt SOS udspringer af at op imod 60 % af bydelens børn og unge ikke er tilknyttet de etablerede fritidstilbud og har til formål at øge antallet af børn og unge som benytter disse tilbud. Projektet er blevet til som et samarbejde mellem ISA, skolerne i Kgs. Enghave, frivillige beboere samt beboerrådgivningen. Der skal endvidere indgås samarbejde med Foreningsguiderne og Projekt-

rådgivningen. I tilknytning til den lokale fritidsklub er der ansat en sportsmedarbejder, der ugentligt arrangerer sportsbegivenheder udenfor klubregi med det formål at sluse de unge over i klubtilbud. Denne skal ligeledes inddrages og der skal oprettes et samarbejde mellem indsatserne.

Projekt har flere formål; dels at rekruttere unge til de eksisterende aktiviteter og tilbud i området, dels at etablere nye aktiviteter. Dette skal bl.a. ske ved at en gruppe storebrødre – og søstre "klædes på" til at følge de yngre børn med hen, hvor tingene sker i sports – og fritidsklubber mv. SOS guiderne aflønnes og gennemgår et kursus, hvor de introduceres til rammerne for projektet og med støtte fra den tilknyttede arbejdsgruppe uddannes til at komme i kontakt med de yngre børn. SOS guiderne vil i en periode deltage i aktiviteterne således at de unge såvel som deres forældre oplever en tryghed ved at lade dem komme i klubber og foreninger. Projektets styrke ligger i at der både sættes fokus på at inddrage de klubløse unge og få dem tilknyttet det etablerede kultur og fritidsliv men i høj grad også at det er andre unge der udfører det primære arbejde som SOS guider. På den måde kommer disse unges ressourcer i spil på en konstruktiv måde. Arbejdsgruppen laver i samarbejde med guiderne aftaler med klubber som Frem, Ajax, karate – og kickbokseklubber mv. om gratis prøveforløb/åben træning. For at etablere kontakt til og tiltrække de klubløse børn og unge skal der afholdes spændende åbne arrangementer og aktiviteter hvor de unge bliver præsenteret for de eksisterende tilbud og kan rekrutteres til klubberne. Det skal foregå i klubber, boligområderne og på de omkringliggende naturarealer. Det planlægges endvidere at det boligsociale projekt skal arrangere en række aktiviteter for børn og unge i sommerferien når skolerne holder lukket (se nedenfor) og dette tiltag vil blive koordineret med og inddraget i SOS indsatsen.

Milepæle:

- Senest august 2008 er der fundet mindst 6 SOS guider og lavet aftaler med mindst 6 klubber/foreninger om gratis prøveforløb/åben træning.
- Ultimo 2008 udarbejdes en midtvejsstatus med henblik på videreførelse.
- Forår/sommer 2009 afholdes der et spændende endagsarrangement som skal tiltrække børn og unge og gøre reklame for projektet.

Succeskriterier:

- Ved udgangen af 2008 skal mindst 5 unge være tilknyttet som SOS guider. I slutningen af 2009 skal dette tal være fordoblet.
- Mindst 50 børn og unge skal have deltaget i prøveforløb og mindst 20 være blevet medlemmer af en klub.
- Der skal etableres nye aktiviteter som retter sig mod børn og unges interesser.

- På sigt skal antallet af unge der er fast tilknyttet etablerede klub - og fritidstilbud være øget betragteligt.

Storesøster Og Storebrorordning

Målgruppe	Bydelens klubløse børn og unge mellem 10 og 15 år.
Medaktører	Skoler, ISA (Idræt og samvær efter skole), Foreningsguiderne, storebrødre - og søstre til målgruppen(15 – 18 år)
Status	Projektet er under forberedelse og forventes igangsat august 2008. Ultimo 2008 laves midtvejsstatus med henblik på videreførelse.

Ungeråd for 13 – 19årige i Kgs. Enghave

Formålet er at give et bredt udsnit af bydelens unge en stemme og sikre deres mulighed for inddragelse i planlægningen af kulturelle og sociale aktiviteter. Ungerådet skal have stillet en aktivitetspulje til rådighed, så de selv kan forestå arrangementer, kampagner mv. Beboerrådgiveren har rollen som kontaktperson og hjælper de unge med at udsende dagsordener, være sekretær, samt støtter dem i at gennemføre deres egne projekter. Karens Minde Kulturhus stiller mødelokale og mulighed for at benytte husets andre faciliteter til rådighed. Arbejdsgruppen bag projektet består af; Kulturhus, børnekultursted, fritidsklubberne Rubinen og Frederiksholm og Sydhavnens bibliotek. Meningen er at også de almene boligafdelinger skal inddrages og tilbydes en mulighed for at sidde i arbejdsgruppen eller på anden måde deltage aktivt. Målet er at etablere et dynamisk og aktivt ungeråd med en bred sammensætning af bydelens unge, som indgår aktivt i etableringen af tiltag og projekter.

Milepæle:

- Det første møde i ungerådet afholdes i første kvartal af 2008.
- Senest oktober 2008 skal første aktivitet/arrangement afholdes.
- Ultimo 2008 udfærdiges en statusrapport om projektets forløb.

Succeskriterier:

- Mindst 10 unge skal medio 2009 være engageret i ungerådet.

- Der skal på sigt afholdes mindst 5 arrangementer årligt
- De unge støtter op om projektet, engagerer sig og oplever at have reel mulighed for deltagelse.
- Ungerådet bliver, med støtte fra arbejdsgruppen, selvkørende og tager initiativer til egne projekter og aktiviteter.

Ungeråd

Målgruppe	Alle unge i Kgs. Enghave mellem 13 og 19 år.
Medaktører	Karens Minde Kulturhus, børnekultursted, Sydhavnens bibliotek, boligafdelinger og fritidsklubberne Rubinen og Frederiksholm.
Status	Initiativet er besluttet og igangsættes i første halvår af 2008.

Netværket for børn og ungearbejde i Kgs. Enghave

Ved børn og ungekonferencen fremgik det tydeligt, at der mangler en samling på og et overblik over børn - og ungeindsatsen i bydelen. Der skal derfor etableres et netværk for børn og ungearbejde i bydelen. Dette netværk skal koordinere og synliggøre de aktiviteter, der allerede eksisterer i Kgs. Enghave, styrke samarbejdet mellem professionelle og frivillige aktører og udvikle nye konkrete tiltag. Der er afsat midler til en konsulent, som skal forestå tre årlige møder i netværket for børn - og ungearbejde. Møderne har til formål, dels skal kæde de årlige børn og ungekonferencer sammen, dels sikre et dynamisk og fremadrettet samarbejde. Målet er at få sat fokus på hvilke initiativer der er behov for og på den baggrund udvikle tiltag til gavn for bydelens børn og unge. Planlægningsgruppen bag netværket er bredt sammensat og består af repræsentanter fra B&U team og projekt "Socialrådgivere på skolerne" fra Socialcenter Vesterbro/Kgs. Enghave, Børn og Ungeforvaltningen, Sjælør fritidscenter og Ajax boldklub.

Milepæle:

- Senest maj 2008 foreligger der en projektbeskrivelse, som skal danne rammen for samarbejdet med den tilknyttede konsulent, herunder fastlæggelse af budget.
- Der afholdes i løbet af 2008 to møder for børn - og ungeaktører i bydelen.
- Der udfærdiges en statusrapport til styregruppen ultimo 2008.
- Ultimo 2008 afholdes børn - og ungekonference.

Succeskriterier:

- Mindst 20 aktører på børn og ungeområdet er tilknyttet netværket ved udgangen af 2008.
- Et styrket samarbejde og koordinering af børn og ungearbejde. Deltagerne oplever øget netværksdannelse og samarbejde mellem professionelle aktører, frivillige mv.
- Der udspringer konkrete tiltag af netværket.

Netværksgruppe for børn og ungearbejde i Kgs. Enghave

Målgruppe	Aktører på børn - og ungeområdet - professionelle og frivillige.
Medaktører	Socialcenter Vesterbro/Kgs. Enghave, BUF, Ajax boldklub og Sjælør fritidscenter har repræsentanter i planlægningsgruppen.
Status	Projektet er igangsat og ultimo 2008 lavet statusrapport med henblik på videreførelse.

Kickboksning

To lokale kickboksere kører på frivillig basis et projekt for nogle af de unge, som er svære at nå, og som ikke benytter sig af bydelens eksisterende tilbud. Trænerne er begge vokset op i området og har en god kontakt til denne gruppe unge. De er ligeledes positive rollemodeller. Ellebjerg skole har stillet lokaler til rådighed, og det boligsociale projekt har bidraget økonomisk til indkøb af udstyr. Der trænes 1 - 2 gange ugentligt, enten boksning - eller fodbold som der også er stor interesse for. Målet er at tilbyde en gruppe unge en aktivitet der er tilpasset deres behov og interesser. Der arbejdes videre med at tilknytte flere unge til projektet.

Kickboksning

Målgruppe	Klubløse drenge i alderen 10 - 17 år, primært med etnisk minoritetsbaggrund.
Medaktører	Frivillige trænere, Ellebjerg skole.
Status	Projektet er i gang og der er på baggrund af statusrapport taget stilling til videreførelse og fortsat støtte.

Pigeklub i lokal fritidsklub

Samarbejdet med den lokale ungdomsklub omkring pigeklub for 15 - 18årige piger fortsætter. Pigeklubben er etableret under det nuværende byudvalgsprojekt, men er nu forankret i ungdomsklubben Rubinen. Der samarbejdes fortsat om arrangementer i og udenfor klubregi. Målgruppen er 15-18årige piger - både den stille, isolerede gruppe og de mere "hårde" piger.

Pigeklub

Målgruppe	Piger i alderen 15 - 18 år primært
------------------	------------------------------------

	etniske minoriteter.
Medaktører	Fritidsklubben Rubinen.
Status	Projektet har kørt et års tid og der samarbejdes fortsat med klubben om aktiviteter for pigerne.

Planlagte indsatser

Fritidsjobkonsulenter

På vegne af en række af selskabets afdelinger har Boligselskabet AKB, København ansøgt Landsbyggefonden om økonomisk støtte til et tværgående projekt, der skal hjælpe udsatte børn og unge fra boligområderne med at få et fritidsjob. For nærmere uddybning af projektet – se særskilt ansøgning.

Sommerferieaktiviteter

Der er et stort behov for at etablere tilbud til børn og unge i sommerperioden, hvor skolerne holder lukket. Derfor skal der indgås samarbejde med lokale klubber, foreninger, Ungdommens Røde Kors, ISA mv. omkring forskellige spændende sommeraktiviteter. Der er endvidere afholdt møde med Projektrådgivningen og Foreningsguiderne omkring et fremtidigt samarbejde. Aktiviteterne kan dels være enkeltstående arrangementer med et specifikt tema, og dels opstart af hold som fortsætter sommeren over. Boligafdelingerne skal inddrages og der kan arrangeres aktivitetsdage i gårde og boligområder ligesom lokale naturområder skal benyttes til aktiviteter. Der skal i samarbejde arrangeres holdtræning på skolerne, og der skal planlægges udendørs holdtræning som basket, skateboarding, fodbold mv. Formålet er at skabe nogle spændende tilbud i sommermånederne som dels skal være et alternativ til at drive rundt på gader og stræder, dels rekruttere unge til at engagere sig i klubber og foreninger.

Milepæle

- Der skal i sommeren 2008 afholdes et mindre antal aktiviteter.

Succeskriterier

- Med udgangspunkt i de erfaringer der gøres i 2008 skal indsatsen udvides til at omfatte mindst 4 aktiviteter i sommeren 2009.

Sommerferieaktiviteter

Målgruppe	Alle unge i bydelen men primært de klubløse.
Medaktører	Ungdommens Røde Kors, ISA, SOS, Copenhagen skatepark, Frem, Ajax mv.
Status	Projektet er ikke igangsat men er under forberedelse.

Integration

Problemstilling

Mange af de udfordringer, som gør sig gældende i forhold til etniske minoriteter, rummes i indsatsområderne "Børn og Unge" og "Udsatte grupper". Men der er særlige problematikker i forhold til etniske minoriteter, der skal tages hånd om såsom forældreskab og beskæftigelse. Der skal derfor ydes en ekstra indsats i forhold til at inddrage forældregruppen i børn og ungeudfordringer.

Målsætning

Målsætningen er at gøre dele af denne befolkningsgruppe mere bevidste om det samfund, de lever i, således at de opnår en bedre integration og kan støtte deres børn i forhold til fritid og skole. Det er i høj grad målsætningen, at ressourcepersoner internt fra gruppen skal udgøre forbilleder og indgå aktivt i indsatsen.

Indsats

Integrationsarbejdet med især kvinder og piger som målgruppe har været højt prioriteret i den nuværende byudvalgsperiode. Dermed er der også etableret et solidt samarbejde med lokale frivillige foreninger - en mande- og kvindeforening, som er stiftet med støtte fra den nuværende indsats. Der er imidlertid behov for en indsats, der retter sig langt mere mod familier, forældre og forældreskab set i forhold til udfordringer, der knytter sig til børn og unge. Endelig er der i forhold til kvinderne fra denne målgruppe behov for en fremskudt beskæftigelsesindsats, da deres ledighed fortsat er højere end gennemsnittets.

Den lokale beskæftigelsesaktør Sydhavns-Compagniet under beskæftigelseskonsortiet Settlementerne forestår i dag en stor del af den integrationsmæssige indsats. De har overtaget det tidligere boligsociale kvindeprojekt Pailletten, hvor der fortsat er undervisning i dansk, matematik samt kultur, integration og samfund. Derudover foregår der en rækkesundheds- og motionsfremmende aktiviteter, vejledning og rådgivning, og netværksdannelse kvinderne imellem.

Det boligsociale projekt skal fortsat indgå i integrationsarbejdet i bydelen som supplement til det kvalificerede arbejde, der allerede udføres. Det er en vigtig opgave at inddrage forældrene i ar-

bejdet omkring børn og unge. Hvis der skal sikres nogle positive resultater, skal forældrene engageres, deltage og tage ansvar. Der skal tilbydes konkrete tilbud og vejledning, der tager højde for familiernes samlede livssituation.

Planlagte projekter:

- Bydelsmødre.
- Forældre/rollemodels indsatser.

Projekt Bydelsmødre

Med afsæt i erfaringerne fra det vellykkede integrationsprojekt i Berlin skal et lignende projekt gennemføres i Kgs. Enghave/Sjælør Boulevard. Projekt Bydelsmødre skal sikre, at etniske minoritetsmødre i udsatte boligområder får større mulighed for at blive aktive medborgere i det danske samfund. Desuden skal projektet styrke mødrenes viden om, hvordan de kan fremme deres børns udvikling og integration i samfundet.

Projektet baseres på opsøgende individuel rådgivning fra mor til mor. Således er tanken, at bydelsmødre opsøger andre mødre i hjemmet og giver råd og vejledning på modersmålet om, hvor de kan forbedre deres børns muligheder. Erfaringerne viser, at bydelsmødrene ved deltagelse i projektet opnår nogle kompetencer og en selvtillid, der giver dem nye muligheder og i nogle tilfælde tilknytning til det ordinære arbejdsmarked.

Efter endt kursus opsøger bydelsmødrene andre mødre med samme etniske baggrund. Gennem et antal besøg over en længere periode skal bydelsmødrene give mødrene fra de udsatte boligområder den viden, de selv har fået. Det foregår ved personlige samtaler og gennemgang af undervisningsmateriale.

Styrken ved projektet ligger i, at mødrene selv er de aktive. Ved hjælp af princippet om opsøgende arbejde – at mødre opsøger og besøger andre mødre – bliver personer, der normalt bliver 'taget hånd om' til personer, der 'tager hånd om andre'. Projektet præges af selvstændighed og konstant tilbagemelding.

Bydelsmødre i Kgs. Enghave/Sjælør Boulevard

Der udvælges 10 langtidslidende mødre med forskellige etniske baggrunde. Kontakten til kvinderne etableres gennem Sydhavns – Compagniets beskæftigelsesprojekt, børnehaver, skoler, sundhedsformidlere og sundhedsplejersker i området. Kvinderne gennemgår et intensivt kursus som varetages af sundhedsplejersker og sundhedsformidlere og som skal give dem større viden om, hvordan de kan fremme deres børns udvikling og integration i bred forstand. Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) bidrager til planlægningen af uddannelsesforløbet. Emnerne kan bl.a. være børns opdragelse, sund ernæring, børns rettigheder samt kommunernes dagpasningstilbud og skoler. Efter endt kursus opsøger bydelsmødrene andre mødre i deres hjem og videreformidler deres viden samt vejleder dem i at skabe de bedste betingelser for deres børn. Ved at gå gennem mødrene vil hele familier blive positivt påvirkede af bydelsmødre projektet. Målene for projektet kan deles op i mål for bydelsmødrene, og for målgruppen for bydelsmødrenes indsats.

- For bydelsmødrene er målet at udvikle og synliggøre egne kompetencer og give dem bedre mulighed for at etablere netværk og tilknytning til arbejdsmarkedet.
- For forældre er målene at styrke deres viden om børneopdragelse og sundhed, give dem forståelse for de udfordringer deres børn møder og kunne fungere som gode rollemodeller.

- For børnene er målet at deres forældre er i stand til at støtte og vejlede dem og får en forståelse for deres livssituation.

Succeskriterier

- Der uddannes 10 bydelsmødre og at mindst 80 % er aktive formidlere efter projektets afslutning.
- At bydelsmødrene efter endt uddannelse besøger mindst 2 familier om måneden.
- At de lokale fritidsklubber oplever en tilgang af unge med etnisk minoritetsbaggrund på mindst 20 %
- At 70 % af bydelsmødrene efter endt projekt er kvalificerede til at opnå tilknytning til det ordinære arbejdsmarked.

Til indsatsen kræves ansættelse af yderligere boligsocial medarbejder/projektkoordinator. Medarbejderen skal have tæt kontakt med og nem adgang til målgruppen, idet det har vist sig essentielt i forhold til at tiltrække brugere og skabe tryghed omkring tilbuddene. Det boligsociale projekt i Kgs. Enghave og på Sjælør Boulevard har lavet en fælles ansøgning til Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration om midler til at finansiere bydelsmødre projektet samt aflønne en projektkoordinator. Det forventes at vi får svar på ansøgningen senest september 2008. Såfremt der ydes støtte forventes projektet igangsat i oktober 2008.

Bydelsmødre i Kgs. Enghave

Målgruppe	Bydelsmødre, familier samt børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund.
Medaktører	Beskæftigelses – og Integrationsforvaltningen, sundhedsplejersker, sundhedsformidlere, projektkoordinator mv.
Status	Projektet forventes igangsat i slutningen af 2008.

Ældre

Problemstilling

I Kgs. Enghave er ca. 65 % af boligmassen små 1 – 2 værelses lejligheder. 800 af disse er ældreboliger. Desuden er over halvdelen af boligmassen billige almene boliger, som traditionelt bebos af borgere med lav indkomst/overførselsindkomst. Dette indebærer, at bydelen har en høj koncentration af enlige, enlige forældre, psykisk syge og ikke mindst ældre.

Mange ældre har dårlig kontakt til omverdenen, de har svage eller ingen netværk, og ensomhed kan være et stort problem. En del ældre oplever det som utrygt at færdes på gader og stræder, og det har en negativ indvirkning på deres trivsel og livskvalitet. Ligeledes kan helbreds-mæssige problemer virke begrænsende på de ældres muligheder for at deltage aktivt i sociale sammenhænge.

Målsætninger

Målsætningen i forhold til ældre i bydelen er at skabe aktiviteter og tiltag som bryder med den sociale isolation som mange ældre oplever samt højner gruppens livskvalitet og trivsel. Dette kan blandt andet gøres ved at skabe tilbud, der understøtter ældres muligheder for at deltage i sociale og kulturelle arrangementer, danne netværk og skabe gode relationer ældre imellem. Det er derfor vigtigt, at der etableres netværksdannende og meningsfyldte aktiviteter for de ældre, hvor de selv inddrages, så deres ønsker og behov afspejles i aktiviteterne. Det er ligeledes vigtigt, at de såkaldte ressourcestærke ældre medtænkes i arbejdet med at inddrage de mindre ressourcestærke i de sociale og kulturelle aktiviteter, der foregår i bydelen.

Indsats

Der foregår allerede en række aktiviteter i bydelen, som er rettet mod ældre. En stor del af dette arbejde knytter sig til Kvartershuset på Borgbjergsvej, som er kontakt - og aktivitetshus for beboere i Kgs. Enghave. Kvartershuset fungerer på baggrund af et samarbejde mellem 10 almene boligafdelinger i bydelen, men er åbent for alle beboere i området. Det drives af en daglig leder samt en række frivillige. Her foregår en lang række aktiviteter som:

- Udflugter og ekskursioner
- Banko
- Udlandsrejser
- Ældregymnastik og Tai chi
- Dataundervisning
- Fællesspisning og sangaftner.

Desuden afholdes der juleaften samt andre traditionsbundne arrangementer som fastelavn for børn mv. Disse aktiviteter sætter rammerne for, at ældre har mulighed for at mødes i sociale sammenhænge og danne netværk, og Kvartershuset oplever at antallet af brugere stiger, da de ældre tager deres venner og bekendte med derhen.

Det boligsociale projekt skal, som supplement til det allerede eksisterende arbejde, støtte op om projekter og aktiviteter for ældregruppen. I et bredt samarbejde med aktører på området skal der etableres konkrete tilbud om sociale aktiviteter til gavn for bydelens ældre, samt støttes op om eksisterende tiltag. Der skal ydes en målrettet indsats for at nå den gruppe ældre, som er svagest stillede, det være sig fysik som socialt. Dette samarbejde, skal inkludere mere ressourcestærke ældre. Det overordnede formål er gennem konkrete initiativer med Kvartershuset at bryde den sociale isolation for ældre i området og skabe forhøjet trivsel og livskvalitet.

Succeskriterier:

- Der skal i samarbejde med Kvartershuset arrangeres tiltag med det formål at tiltrække endnu flere ældre.
- Antallet af brugere af Kvartershusets aktiviteter skal forøges med 50 brugere over en fireårig periode.
- Der skal iværksættes konkrete indsats for at nå de fysisk og socialt svagest stillede ældre.

Udsatte grupper

Problemstilling

Den store andel af små almene lejligheder har som sagt stor indflydelse på beboersammensætningen i bydelen. En del af beboerne er enlige og ensomme, og mange har desuden misbrugsproblemer og psykiske sygdomme at kæmpe med. En stor del af disse beboere står udenfor arbejdsmarkedet og har gjort det gennem en årrække. De dominerer gadebilledet på en ofte uhensigtsmæssig måde, og de benytter sig ikke alle af de nuværende værestedstilbud. Et kvalificeret skøn er, at målgruppen udgøres af 1000-3000 beboere.

Målsætning

Målet for denne gruppe mennesker er, at de bliver bedre til at bo, samt at de indtager byrummet på en måde, at gør andre beboere mindre utrygge ved dem. Derudover er det målet at øge deres livskvalitet, forbedre deres sociale kompetencer og netværk samt at bringe dem nærmere arbejdsmarkedet. Ejendomsfunktionærer og beboere i bebyggelserne oplever en del konflikter i forhold til denne gruppe mennesker og de skal derfor støttes i at håndtere eventuelle konflikter i bebyggelserne. Der skal sættes på samarbejdet på tværs af afdelingsbestyrelser, boligselskaber og Københavns Kommune.

Indsats

Sydhavns-Compagniet har fået bevilget penge fra det daværende Socialministerium under Det Fælles Ansvar II til en løbende indsats over en fire-årig periode (Se bilag 2 - resumé af indsatsen). Indsatsen er påbegyndt ultimo 2007.

Missjonen for hjemløse driver to lokale væresteder (Amadeus og Pegasus). Her kan socialt dårligtstillede komme for at spise og indgå i forskellige sociale aktiviteter, ligesom der ydes rådgivning og støtte. Der er derudover oprettet et skurvognsprojekt, hvor fortrinsvist 35 – 45årige mænd med et alkoholforbrug mødes, og hvor der udvikles sammenhold omkring andre aktiviteter end eventuelt misbrug.

Det vil være hensigtsmæssigt at bakke op om og samarbejde med disse indsatser, idet en overvejende del af målgruppen bor i den almene sektor, samt fordi området som sådan vil nyde godt af de forskellige tiltag.

Den boligsociale indsats skal således ses i relation til de allerede eksisterende tilbud. Mange beboere oplever utryghed omkring denne gruppes adfærd, ligesom der opleves problemer i forbindelse med f.eks. psykisk syge i ejendommene. Beboere såvel som ejendomsfunktionærer har efterspurgt hjælp og støtte til at takle konfliktsituationer, så der kan findes holdbare løsninger. Målsætningerne er således at skabe øget tryghed for beboere i området som oplever utryghed ved en række forhold der knytter sig til denne gruppe. Ligeledes skal der skabes rammer for et udvidet samarbejde mellem beboere, ejendomsfunktionærer, afdelingsbestyrelser, boligselskaber og Københavns Kommune i løsningen af konflikter.

Planlagte indsatser:

- Konfliktløserne.

Konfliktløserne

Der skal etableres en konfliktløsningsordning som har til formål at støtte og opkvalificere ejendomsledere, ejendomsfunktionærer og beboeres muligheder for at løse konflikter og skabe holdbare løsninger i boligafdelingerne. Dette skal blandt andet ske gennem kurser og supervision med beboerrådgivningen og professionelle konfliktløserne. Ligeledes skal der dannes netværk og samarbejde mellem ejendomsfunktionærerne som skal efteruddannes i at håndtere konflikter i tilfælde af situationer som f.eks. psykisk syge beboere i afdelingerne.

Succeskriterier:

- Ejendomsledere, ejendomsfunktionærer og beboere opkvalificeres og bliver bedre rustede til at takle konflikter og finde holdbare løsninger i de enkelte boligafdelinger.
- Der ydes gennem kontaktpersonsordningen og konfliktløserne kvalificeret støtte til de involverede i konfliktsituationer.
- På sigt skal beboerne i de almene afdelinger opleve en øget tryghed.

Kulturel indsats

– et supplement til initiativerne i helhedsplanen "kreativ bydel"

Problemstilling

Som allerede nævnt, er gadebilledet præget af synligheden af de udsatte grupper, og en hyppig udskiftning af butiksindehavere. Den centrale plads i bydelen – Mozarts Plads – er gold og uinspirerende og benyttes stort set ikke af andre end de såkaldte rødder, der får sig en øl eller to. Derudover er bydelen markant opdelt mentalt, hvilket afholder mange fra at benytte tilbud i modsatte ende af bydelen. Endelig er Kgs. Enghaves image udadtil mildest talt – og med urette – elendigt, for der er faktisk mange lokale menneskelige og fysiske ressourcer til stede.

Målsætning

Målsætningen er som beskrevet tidligere i helhedsplanen via en kreativ og kunstnerisk platform at gøre bydelen mere attraktiv, at differentiere beboersammensætningen og forbedre butiksforsyningen. Derudover skal trafikgennemstrømningen lettes, og boligudbuddet søges udvidet via lejlighedssammenlægninger. Mozarts Plads skal via tiltag i projektet Det Fælles Ansvar II gives nyt liv og gøres tilgængelig og tiltalende for bydelens beboere. De kulturelle tilbud skal udbygges til glæde for bydelens beboere samt resten af Københavns befolkning.

Indsats

Igennem den boligsociale indsats skal der gennemføres en række arrangementer, som skaber liv, netværksdannelse og samarbejde mellem bydelens mange beboere og foreninger. Derudover

skal bydelens image forbedres ved, at skabe aktiviteter der også kan tiltrække borgere fra resten af byen, og som skal binde den "gamle" bydel sammen med den nye bydel på Teglholmen og Sluseholmen. Der er allerede etableret samarbejder omkring afholdelse af bydelsfest, loppemarked og juletræsfest (se nedenfor) og dette samarbejde skal styrkes og udvides for at koordinere indsatsen og samarbejdet omkring at gøre Kgs. Enghave til en mere levende bydel og opnå en integration mellem bydelens opdeltede områder. Der skal udvikles nye arrangementer og tiltag som inddrager områdets mange ressourcer.

Igangsatte indsatser:

- Årlig bydelsfest
- Sommerloppemarked på Mozarts plads.
- Juletræsfest

Årlig Bydelsfest

Bydelsfesten, som er etableret som led i det nuværende byudvalgsarbejde, – skal føres videre med alt hvad det indebærer af tivoli, musik, loppemarked osv. Festen arrangeres i samarbejde med en lang række lokale aktører såsom Kgs. Enghave Lokaludvalg, Kvarterhuset, Kulturhus, Sydhavns-Compagniet, De aktive Rødder, Handelsforeningen, kirker, brandstation, idrætsforeninger samt fritids- og ungdomsklubber. Under bydelsfesten er der aktiviteter mange forskellige steder i bydelen; på Mozarts Plads, "Den Røde Plads" på Borgbjergsvej samt på Karens Minde området. Der er i 2008 nedsat et planlægningsudvalg som skal forestå planlægningen af årets bydelsfest.

Succeskriterier:

- Der skal inddrages flere aktører i planlægning og gennemførelse af bydelsfesten.
- Programmet for bydelsfesten skal udvides så det appellerer til en endnu bredere gruppe borgere med den følge at antallet af deltagere stiger.
- Øget inddragelse af lokale klubber og foreninger til at forestå aktiviteter og underholdning til bydelsfesten.
- På længere sigt er det et succeskriterium at bydelsfesten bliver en integreret del af Kgs. Enghaves – og Københavns kulturelle tilbud, at den vokser sig større og at den vil tiltrække borgere fra andre dele af byen.

Loppemarked på Mozartsplads

Der arrangeres sommermarkeder på Mozarts Plads, hvor lokale beboere kan opstille loppeboder. Dette sker i samarbejde med interesserede beboere som indgår i planlægningen. Lokale foreninger skal sælge mad og drikke fra pavillonen, og lokale kor/bands kan optræde. Formålet er at bidrage til at skabe liv på Mozarts plads en række lørdage henover sommeren. Endvidere er loppemarkedet et forsøg på at inddrage og styrke foreninger og frivilliges inddragelse i at gøre området mere attraktivt at bo i.

Succeskriterier:

- At foreninger, frivillige og beboere involverer sig i planlægningen af loppemarkederne.
- At den frivillige indsats på området styrkes og at det afspejler sig i andre aktiviteter og tiltag.

Juletræsfest

Første lørdag i december arrangeres der juletræstænding på Mozarts Plads. I den forbindelse arrangerer Handelsforeningen gadesalg og musik på Borghjergsvej. Der skal yderligere arrangeres indkøb og opsætning af træ, gran og lys, og der skal serveres gløgg og æbleskiver samt godter til børnene. Som med de ovenstående tiltag er målsætningen at skabe liv i bydelen og etablere nogle tiltag som med tiden kan få karakter af traditioner. Endvidere er formålet at etablere samarbejde mellem foreninger, beboere og andre aktører som bidrager til gennemførelse af juletræsfesten.

Succeskriterier:

- Juletræsfesten skal annonceres bredt og beboernes kendskab til den skal øges med den følge af flere vil deltage.

BUDGET

Foreløbigt budget i 1.000 kr	2008/9			2010			2011			2012		
	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig
Kreativt kraftcenter												
Fase 1												
Ekstern konsulentbistand til analysefasen	400	15										
Kommunal analysearbejde												
Kreativt kraftcenter												
Fase 2												
Etablering af udlejning af butikker til kreative erhverv	150			150			150			150		
Markedsføring	200			200			200			200		
Understøtte nyetableringer	50	??		50	??		50	??		50	??	
Juridisk bistand			25			25			25			25
Ekstern konsulentbistand til sekretariat, herunder evalueringer	100			100			100			100		
Lejlighedssammenlægninger		1.333	??		1.333	??		1.333	??			
Trafikale forhold												
Beboerundersøgelse		??										
Udarbejdelse af støjhandlingsplan	??	??		??	??							
Projektledelse og sekretariat												
Etablering og drift af sekretariat	125			75			75			75		
	50			50	??		50	??		50		
Mødevirksomhed og informationsarbejde	488		62	488		62	488		62	488		62
	75			75			75			75		
Bydelsudvikler		8			8			8			8	
Projektadministration og personaleledelse												
Styregruppe/arbejdsgrupper												
Ialt	1.638	1.356	87 +	1.188	1.341	87 +	1.188	1.341	87 +	1.188	8 +	87
		+			+			+				

Foreløbig udmelding fra LBF: 5.757

Af det foreløbige tilsagnsbeløb er der i ovenstående forslag til budget disponeret 5.202

Foreløbigt budget i 1.000 kr	2008/9			2010			2011			2012		
	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig	LBF	KK	Bolig
Beboerrådgiver/projektkoordinator	375	62	62	375	62	62	375	62	62	375	62	62
Ungeråd, drift og mindre aktiviteter	50			50			50			50		
Børn- og ungepulje, aktiviteter		75			75			75			75	
SOS – Storebror Og Søsterprojekt	50			50			50			50		
Sommerferieaktiviteter	50			50			50			50		

Netværksgruppen for børn- og ungearbejde, drift og konsulentstøtte	50			50			50			50		
Ældre, aktiviteter	100		75	100		75	100		75	100		75
Kulturaktiviteter	100			100			100			100		
Udsatte grupper	100			100			100			100		
Integrationspulje	50			50			50			50		
I alt	925	137	137	925	137	137	925	137	137	925	137	137

Foreløbig udmelding fra LBF på tillægsansøgning: 3.705

Det foreløbige tilsagnsbeløb er i ovenstående foreløbige budget fuldt disponeret

BILAG

BILAG 1: ALMENE BOLIGAFDELINGER I KGS. ENGHAVE

Almene boligafdelinger i Kongens Enghave – afdelingsnummer, opførelsesår, lejlighedsfordeling og ca. husleje pr. måned

Boligselskabet AKB, København	Rum Antal	Bolig Antal	Husleje Ca. pr. måned
1001-6 Frederiksholm karré 1 Enghavevej 200 Hørdumsgade 1, 5-9, 13-17, 21 P. Knudsens Gade 2, 18-22 Etagehuse, opført i 1913	2 3 4	41 21 12	3.100-3.500 4.000-5.000 4.400-5.700
1002-3 Frederiksholm karré 2 Wiinbladsgade 4 Hørdumsgade 23-43 P. Knudsens Gade 22-44 Etagehuse, opført 1914	2 3 4	84 30 18	3.000-3.300 3.700-4.700 4.100-5.200
1003-0 Frederiksholm karré 3 Borgbjergsvej 2-22 Peter Sabroes Gade 1-15 P. Knudsens Gade 1-25 Etagehuse, opført 1914	2 3 5	142 41 2	3.300-4.000 3.900-5.200 6.500
1004-8 Frederiksholm karré 4 Borgbjergsvej 24-26 Gustav Bangs Gade 1-21 Peter Sabroes Gade 2-20 P. Knudsens Gade 27-31 Etagehuse, opført 1918	2 3 4	142 41 2	3.000-3.200 4.000-4.800 4.700-5.400
1005-5 Frederiksholm karré 5 Borgbjergsvej 44-60 Louis Pios Gade 17-31 Borgmester Christiansens Gade 29-33 Sigvald Olsens Gade 1-5 Etagehuse, opført 1921	2 3 4	112 19 15	3.300-4.200 4.200-5.300 4.800-5.500
1006-2 Frederiksholm karré 6 Louis Pios Gade 1-15 Sigvald Olsens Gade 2-6 Borgbjergsvej 28-42 Etagehuse, opført 1922/38	2 3 4	73 33 6	2.900-6.200 3.800-7.100 4.200
1007-0 Frederiksholm karré 7 Borgbjergsvej 1-13 Peter Sabroes Gade 17-27 Sydhavnsgade 2-10	2 3 4 5	90 49 21 4	3.000-4.600 3.900-5.100 4.600-5.400 6.100

Etagehuse, opført 1924			
1008-7 Frederiksholm karré 8	2	129	3.000-3.400
Borgbjergsvej 41-55	3	80	3.800-4.700
Borgmester Christiansens Gade 35-37	4	21	4.500-5.500
K.M. Klausens Gade 32-48			
Harald Jensens Gade 2-8			
Etagehuse, opført 1926			
1010-4 Frederiksholm karré 11	2	158	3.000-3.400
Peter Sabroes Gade 28-36	3	6	3.900-4.100
Scandiagade 22-44	4	5	4.400
Etagehuse, opført 1936			
1011-1 Frederiksholm karré 12	2	40	3.500-3.700
Scandiagade 46-72	3	70	3.900-5.300
Etagehuse, opført 1943	4	10	4.900-5.100
1012-9 Frederiksholm karré 14	2	111	2.800-3.500
Borgmester Christiansens Gade 39-45	3	49	3.500
Scandiagade 74-96			
Etagehuse, opført 1944			
1013-6 Frederiksholm karré 15	1	13	1.200-3.400
Hørdumsgade 53-81	2	245	2.400-3.600
P. Knudsens Gade 58-134	3	109	3.500-5.900
Etagehuse, opført 1944/47	4	8	4.500-5.200
1029-5 Frederiksholm karré 17	2	57	2.700-3.600
Glücksvej 4-16	3	44	3.400-3.600
Borgmester Christiansens Gade 20-36	4	12	3.800-4.100
Etagehuse, opført 1949	5	4	4.800
1009-4 Grønnegården	1	6	2.000-2.400
Borgbjergsvej 15-39	2	244	2.600-3.200
Peter Sabroesgade 22-26	3	49	3.300-6.700
K.M. Klausens Gade 2-30	4	11	7.300-7.700
Harald Jensens Gade 1-7			
Etagehuse, opført 1934			
1046-4 Frederiksholm karré 18	1	31	2.200-2.800
Wagnersvej 3-11	2	44	2.500-3.600
Etagehus, opført 1966	3	100	3.900-4.100
	4	24	4.300-5.200
	5	3	5.000
Boligforeningen 3B			
6064 Damagervej	2	44	3.300
Damagervej 4-20	3	69	4.100
Händelsvej 31-53	4	27	4.800

6065 Händelsvej	1	3	2.200
Händelsvej 38-66	2	8	2.700
Spontinisvej 21-23	3	70	4.100
	4	32	4.600
6066 Stubmøllevvej	1	24	2.400
Händelsvej 27-29B	2	32	3.100
Stubmøllevvej 5-11			
6084 Grønrisvej	1	13	Ungdomsboliger
Stubmøllevvej 27-33	3	53	5.600
Grønrisvej 1-7C			
3046 Hammelstruphus	2	1	4.200
Damagervej 9-21	3	55	4.900
3061 Ved Rosenhaven	2	4	5.400
Hammelstrupvej 10-18	3	33	6.500
Samvirkende Boligselskaber, SAB			
3001-2 Sjællandshuse	1	18	1462-1776
Natalie Zahles Vej 15-25	2	198	1853-3296
H.V. Rolsteds Vej 6-22, 7-27	3	44	2718-3341
Etagehus opført i 1941	4	5	3296

BILAG 2: DET FÆLLES ANSVAR II

Bevilling givet til den selvejende institution Sydhavns-Compagniet, settlementet i Kgs. Enghave til en 4årig indsats i perioden 2007-2011.

Målgruppe:

Samfundets allersvageste og mest udsatte grupper. Borgere med fysiske og psykiske handicaps, som ofte er kombineret med en form for misbrug. 1000-3000 borgere af den fattigste del af befolkningen.

Målsætning:

Øge værdighed, selvværd og livsglæde. Hjælpe borgerne til at opleve sig som værdifulde medborgere ved at de påtager sig ansvar og indgår i sociale sammenhænge. Social integration og lokal bæredygtighed. Opbygge erhvervsmæssige kompetencer og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Indsatsområder:

Flere aktivitetstilbud på væresteder

- Motionsvømningshold, badmintonhold, arrangement - og udflugtsnetværk, spisefællesskab, debat og kursustilbud.
- Genbrugsforretning – brugerne driver butikken og opnår dermed ejerskab.
- Handyman teams – gruppe der kan rykke ud til små og store opgaver for enkeltpersoner el. kulturhuse, væresteder, foreninger mm.
- Åbne pavillonen på Mozarts Plads – brugerne driver café, laver kulturelle arrangementer mv.

BILAG 3: SAMARBEJDSPARTNERE OG RESSOURCER I KGS. ENGHAVE

Indledning

Det er væsentligt, at helhedsplanen spiller sammen med og supplerer de eksisterende og kommende indsats samt målsætninger og netværk i området. Formålet med denne beskrivelse er at kortlægge institutioner, initiativer, foreningsliv og netværk i lokalsamfundet.

Kgs. Enghave lokaludvalg

Kgs. Enghave har et fungerende lokaludvalg med repræsentanter fra lokale foreninger, politiske partier og andre interessenter i området.

Det boligsociale projekt, Sjælør boulevard

Sjælør Boulevard og Kgs. Enghave har blandt andet i forhold til børn og unge en række udfordringer til fælles. Derfor er der også en række boligsociale samarbejder i gang på dette område.

Foreninger

Kulturhuset Karens Minde

Kulturhuset sætter rammen for en lang række kulturelle arrangementer og indeholder bibliotek, cafe, festlokaler, øvelokaler til musikere mv.

Børnekulturstedet

Børnekulturstedet har til huse på Karens Minde kulturhus men kører eget aktivitetsprogram. Den primære målgruppe er børn i alderen 7 – 14 år. Der tilbydes undervisning i dans, teater, billedkunst, lerværksted, tegnefilmsværksted, og temaarrangementer i forbindelse med skoleferier.

Sydhavnens bibliotek

Biblioteket arrangerer forskellige kulturelle aktiviteter som foredrag, børneteater mv.

Sydhavns – Compagniet

Sydhavns – Compagniet fungerer under beskæftigelseskonsortiet Settlementerne og har en række arbejdsmarkedsrelaterede aktiviteter som f.eks. længerevarende forløb for etniske minoritetskvinder med svag arbejdsmarkedstilknytning, minihøjskole, integrationssekretariat, genbrugsbutik mv. Sydhavns – Compagniet har overtaget det tidligere boligsociale integrationsprojekt Pailletten og står således i dag for en stor del af den integrationsmæssige indsats i bydelen.

Kvartershuset på Borghjergsvej

Kvartershuset er et kontakt - og aktivitetshus for beboere i Kgs. Enghave. Kvartershuset fungerer på baggrund af et samarbejde mellem 10 almene boligafdelinger i bydelen, men er åbent for alle beboere i området. Af aktiviteter kan nævnes; julemiddage, fastelavn for børn, ældregymnastik, sang og mad aftner, ferieture, edb undervisning for ældre, sodavandsdiskotek for børn mv.

Opzoomerne på dansk

Forening der arbejder for at forskønne bymiljøer med blandt andet plantning af blomster og andet grønt og inddragelse af beboere i forskønnelsesprojekterne.

Agenda 21 Grøn Sydhavn/Vesterbro

Grøn Sydhavn er fra årsskiftet nedlagt, men agenda 21 arbejdet videreføres under Grøn Vesterbro/Sydhavn.

De aktive Rødder

Aktivitetsklubben "De Aktive Rødder" er en medlemsklub for øldrikkere med tilknytning til Mozarts Plads i Kg. Enghave. Klubben tæller ca. 40 medlemmer og har gennem 2007 haft mange forskelligartede aktiviteter, både i form af udflugter, ferieture og samværsaktiviteter for medlemmerne, og i form af socialt hjælpearbejde for de svageste borgere i lokalsamfundet. De aktive Rødder spiller en aktiv rolle i forbindelse med afviklingen af den årlige bydelsfest.

Paillettens ressourcekvinder

Gruppe af kvinder med tidligere tilknytning til integrationsprojektet Pailletten, som arrangerer forskellige aktiviteter for etniske minoritetskvinder.

Paillettens mandegruppe

Mandegruppen for mænd med anden etnisk baggrund end dansk holder til på Karens Minde hvor de mødes i hyggeligt samvær, ligesom de arrangerer foredrag og oplæg. Endvidere har en gruppe involveret sig i Natteravnene, ligesom det også er fædre fra mandegruppen som træner kickboksning.

Børnenes dyremark

Foreningen Børnenes dyremark holder til på Karens Minde kulturhus og har stalde og folde som giver mulighed for at børn kan holde heste, geder, kaniner mv.

Radio Karen

Lokalradio for Kgs. Enghave som holder til på Karens Minde kulturhus.

Natteravnene

Der findes en lokal afdeling af natteravnene i Kgs. Enghave. Der arbejdes i øjeblikket på at få engageret flere til at gå rundt på gaderne.

Frederiksholm karreerne – Beboerbladet

Samarbejde mellem 10 karreer i Frederiksholm som i fællesskab udgiver Beboerbladet med nyt til beboere i området.

Frivilligcentralen København

Frivilligcentral med base i Kgs. Enghave. Formålet er at fungere som bindeled mellem frivillige og foreninger.

Frivilligcentret V – SV

Frivilligcenter V-SV er knudepunkt for det frivillige sociale arbejde på Vesterbro og i Kgs. Eng-have. Centret støtter, udvikler og synliggør det frivillige arbejde i bydelene.

Sydhavnens Handelsforening.

Nystiftet handelsforening i bydelen som har engageret sig i juletræstænding og som på sigt skal engageres i flere aktiviteter i forbindelse med kreativ bydel.

Væresteder

Værestedet Pegasus

Socialpsykiatrisk værested for ensomme, psykisk syge og sårbare mennesker fra hele København. Der serveres kaffe og mad og der ydes vejledning. Der er også mulighed for at deltage i forskellige kulturelle og sociale arrangementer.

Værestedet Amadeus

Værestedet Amadeus er en café, hvor ensomme, hjemløse og socialt vanskeligt stillede mennesker kan mødes med andre og få en snak, købe et billigt måltid mad og deltage i forskellige aktiviteter. begge væresteder drives af Missionen blandt hjemløse.

Værestedet i Sydvest

Brugerstyret værested for udefolket. Værestedet er etableret i et bredt samarbejde og fungerer som klub hvor brugerne selv planlægger aktiviteter og bestemmer hvem der deltager.

Idræt/motion

ISA – Idræt og samvær

Tilbud til skoler i Københavns Kommune. Elever fra 1. – 5. klasse tilbydes deltagelse i aktiviteter efter skoletid. Aktiviteterne ledes af ældre elever fra 8. – 9. klasse. ISA fungerer på begge bydelens skoler.

Der er en lang række sportsklubber og foreninger i nærområdet:

Valby idrætspark, Københavns idrætsanlæg, KFB badmintonklub, Copenhagen skatepark, Valby hallen, Frederiksholm boldklubben, Boldklubben Frem, Håndboldklubben Ajax, Vigerslev boldklub, Motorsportsklubben Motorbanen, Chin Gu Full Contact Kickboxing, Gotha vægtløfterklub, Klubbandy IF(floorball), Genbu Kai karate, Sankt Annæ gymnasiums idrætsforening, Sydhavnens windsurferklub mv.

Der findes ca. 17 båd - og roklubber i området og en lystfiskerklub.

Institutioner

Rubinen Fritidsklub og fritidshjem

Integreret institution med fritidsklubben og fritidshjem i dagtimerne. Om aftenen er der ungdomsklub. Der er en pigeklub for etniske minoriteter og et drenge projekt tilknyttet institutionen.

Der er ligeledes ansat en sportsmedarbejder som opsøger de unge og laver ud af huset arrangementer.

Frederiksholms fritidsklub og fritidshjem

Bavnehøj fritidshjem

Frederiksholm akut institution

Skoler

Bydelen har to skoler: *Ellebjerger skole*(440 elever)og *Bavnehøj skole*(364 elever) Begge skoler har involveret sig i ISA og andre projekter og samarbejder omkring børn og ungeaktiviteter i bydelen.